

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Možnosti alternativního internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové

Bakalářská práce

Autor: Kamila Kuběnková, DiS.

Studijní program: B7506 Speciální pedagogika

Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních

Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Lauková

Oponent práce: Mgr. Martin Kaliba, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Kamila Kuběnková

Studium: P18K0099

Studijní program: B7506 Speciální pedagogika

Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních

Název bakalářské práce: **Možnosti alternativního internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové**

Název bakalářské práce in Hradec Králové
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá tématem internátního zařízení pro sluchově postižené žáky, konkrétně v Hradci Králové. Zároveň je zde uvedena její alternativní možnost, jíž je Byt Jablůčko. V práci jsou popsány jednotlivé pojmy z oblasti surdopedie, komunity n/Neslyšících a historie internátní výchovy pro sluchově postižené v ČR. V praktické části se nachází dotazníkové šetření ve spolupráci se zákonnými zástupci žáků, jejich následná analýza. Součástí toho je porovnávání alternativního internátního ubytování, konkrétně bytu Jablůčko s internátem pro sluchově postižené v Hradci Králové.

STRNADOVÁ, Věra. *Specifické neverbální projevy neslyšících lidí. 2., opr. vyd.* Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87218-28-0.

HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu.* Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1998. ISBN 80-7216-006-0.

HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu.* Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1998. ISBN 80-7216-075-3.

ŠEDIVÁ, Zoja. *Rozvíjení sociálních dovedností sluchově postižených: [metodický materiál pro sluchově postiženou mládež].* Praha: Septima, 1997. ISBN 80-7216-034-6.

KEBLOVÁ, Alena. *Speciální školy pro sluchově postižené v České republice.* Praha: MŠMT, 2000.

HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie.* Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.

ČERNÝ, V. *Historický vývoj vzdělání a výchovy hluchoněmých.* České Budějovice, Svaz spolků učitelů hluchoněmých, 1934.

Kolektiv autorů. Péče o sluchově postižené v Československé socialistické republice. Praha: Čes. svaz sluchově postižených, 1971.

KOMORNÁ, M. *Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v ČR a specifika vzdělávacích metod při výuce.* Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.

Garantující pracoviště: Katedra speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Lauková

Oponent: Mgr. Martin Kaliba, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 9.12.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Možnosti alternativního internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové* vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....
Kamila Kuběnková, DiS.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce, Mgr. Štěpánce Laukové, za vedení během zpracování práce. Děkuji Bc. Karolíně Živné za jazykovou úpravu. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumu. V neposlední řadě děkuji rodině a svému příteli za podporu a důvěru.

Anotace

KUBĚNKOVÁ, Kamila. *Možnosti alternativního internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 70 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá alternativním internátním zařízením pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové. Teoretická část se zabývá problematikou sluchového postižení, následuje zmínka o neslyšících a komunitě Neslyšících. Dále se pak práce věnuje internátním zařízením pro žáky se sluchovým postižením, kde se osvětluje profese vychovatele a internátní zařízení jako takové, rovněž s legislativním ukotvením. Kapitola je završena výčtem jednotlivých internátních zařízení při školách pro sluchově postižené vybudovaných na území Čech a Moravy. V poslední kapitole je uveden internát při škole pro sluchově postižené v Hradci Králové a alternativy internátu, byty Jablíčko I., Jablíčko II. Praktická část práce se zabývá kvantitativním výzkumem, prostřednictvím dotazníku spokojenosti s cílem získání informací z řad zákonných zástupců nezletilých žáků pobývajících v bytech Jablíčko (I., II.) a jejich následná analýza a zhodnocení. Dále praktická část zkoumá případné odlišnosti mezi internátem a alternativním internátním zařízením pro žáky se sluchovým postižením, Jablíčko (I., II.) v Hradci Králové. Zjišťování probíhá z dotazníkového šetření osob se sluchovým postižením, které mají s touto formou ubytování osobní zkušenost.

Klíčová slova: sluchové postižení, vychovatel, internát

Annotation

KUBĚNKOVÁ, Kamila. *Possibilities of an alternative boarding school for pupils with hearing disability in Hradec Králové*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 70 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor's thesis deals with alternative boarding facilities for pupils with hearing impairments in Hradec Králové. The theoretical part deals with the issue of hearing impairment, followed by a reference to the deaf and the Deaf community. Next, there is a part about boarding facilities for the hearing impaired. In this part, the profession of educator and boarding facilities are illuminated, also with legislative anchorage. In the end of the chapter, there is a list of individual boarding facilities at schools for the hearing impaired, built on the territory of Bohemia and Moravia. The last chapter is about boarding school for the hearing impaired in Hradec Králové and an alternative to boarding school apartments Jablíčko I., Jablíčko II. The practical part of the work deals with research using a quantitative survey through a satisfaction questionnaire, with the aim of obtaining information from the legal representatives of minor pupils residing in the apartments Jablíčko (I., II.) and their subsequent analysis and evaluation. The practical part examines the possible differences between the boarding school and the alternative boarding school for pupils with hearing impairment Jablíčko (I., II.) In Hradec Králové. The survey is based on a questionnaire survey of people with hearing impairments who have personal experience with this form of accommodation.

Keywords: hearing impairment, educator, boarding school

Obsah

Úvod.....	10
1 Problematika sluchového postižení.....	11
1.1 Sluchově postižení.....	11
1.2 N/neslyšící.....	14
2 Internátní zařízení pro žáky se sluchovým postižením v České republice	15
2.1 Role vychovatele na internátu u žáků se sluchovým postižením	15
2.1.1 Osobnost vychovatele	16
2.1.2 Kvalifikace vychovatele.....	17
2.1.3 Profese vychovatele u žáků se sluchovým postižením	18
2.2 Internátní zařízení.....	18
2.3 Žák se sluchovým postižením v internátním zařízení	19
2.3.1 Milánský kongres (1880).....	20
2.4 Historie internátních zařízení pro žáky se sluchovým postižením	21
2.4.1 Pražský ústav pro hluchoněmé v Praze.....	22
2.4.2 Moravsko-slezský ústav pro hluchoněmé v Brně	24
2.4.3 Moravský zemský ústav pro hluchoněmé ve Valašském Meziříčí	25
2.4.4 První český ústav pro hluchoněmé v Praze.....	26
2.4.5 Ústav pro hluchoněmé v Plzni	27
2.4.6 Zemský ústav pro hluchoněmé v Lipníku nad Bečvou.....	28
2.4.7 Diecézní ústav pro hluchoněmé v Hradci Králové	28
3 Zahraniční internátní školy pro žáky se sluchovým postižením	31
3.1 Doncaster Deaf Trust (Children's Homes).....	31
3.2 Škola pro neslyšící Bua v Thajsku	32
4 Možnosti internátních zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové....	33
4.1 Internát při škole pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové	33
4.2 Možnosti alternativního internátního zařízení – byty Jablíčko I., Jablíčko II.	35
4.2.1 Jablíčko I.	36
4.2.2 Jablíčko II.....	36
5 Praktická část	37

5.1	Cíle výzkumného projektu a výzkumný vzorek.....	37
5.2	Metodologie výzkumu.....	38
5.3	Vlastní šetření a závěry šetření.....	39
5.3.1	Spokojenost zákonných zástupců s alternativními byty	39
5.3.2	Zkušenosti osob se sluchovým postižením s internátním zařízením	49
6	Vyhodnocení výsledků a diskuse.....	61
	Závěr	63
	Použité zdroje a literatura	64
	Seznam grafů.....	68
	Spokojenost zákonných zástupců s alternativními byty	68
	Zkušenosti osob se sluchovým postižením s internátním zařízením.....	69
	Seznam příloh	70

Seznam použitých zkratek

ČZJ	český znakový jazyk
RVP	Rámcový vzdělávací program
SP	sluchově postižený
ŠVP	Školní vzdělávací program

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám alternativní možností internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením, která je jedinou svého druhu, konkrétně v Hradci Králové. Práce je rozdělena do určitých kapitol. Nejprve se věnuji sluchovému postižení a specifikuji sluchové vady. Následně zde uvádím význam slovního spojení sluchově postižený a osvětluji jazykovou a kulturní menšinu Neslyšících. Druhá kapitola pojednává o konkrétních internátních zařízeních pro žáky se sluchovým postižením v České republice. V úvodu této kapitoly popisují profesi vychovatele, co je od této profese vyžadováno a jaké jsou požadavky pro výkon tohoto povolání. Zabývám se internátem jako takovým, společně s jeho legislativním ukotvením, poté uvádím historické počátky pobytu žáků se sluchovým postižením na tehdejších internátech. Zmiňuji zde i velmi důležitou událost ve vzdělávání jedinců se sluchovým postižením, jíž byl Milánský kongres. Následuje podkapitola zabývající se historií internátních zařízení, která byla vybudována na území Čech, Moravy a Slezska. Po úvodu do problematiky následuje výčet jednotlivých škol, včetně jejich internátních zařízení, kdy řada z nich funguje až do dnešních dní. Poslední teoretická kapitola je o možnostech internátních zařízení v Hradci Králové, konkrétně o škole pro žáky se sluchovým postižením ve Štefánikově ulici. Následuje popis předmětu mého výzkumu, tedy dva alternativní internátní byty Jablíčko I. a Jablíčko II. Popisují, jaká byla cesta k jejich vybudování a jak vypadají dnes. Po této části nastíním každodenní harmonogram v obou bytech.

Praktická část bakalářské práce se dělí na dvě podkapitoly. V první podkapitole oslovuji zákonné zástupce dětí, nacházejících se v alternativách internátů Jablíčko I. a Jablíčko II. a zjišťuji celkovou spokojenost se zařízením, včetně spokojenosti s pracovníky (vychovateli). Ve druhé podkapitole se obracím na osoby se sluchovým postižením, které během svého života pobývaly na běžném internátu při školách pro žáky se sluchovým postižením. Výsledkem je nalezení případných rozdílů mezi internátem pro žáky se sluchovým postižením a byty Jablíčko I., Jablíčko II. Celý výzkum doplňuji grafickým znázorněním a závěrečným zhodnocením.

1 Problematika sluchového postižení

Sluchové postižení můžeme klasifikovat dle několika kritérií – doba a místo vzniku vady a stupeň vady. Hovoříme-li o době vzniku vady, je zde rozlišení na dobu prenatální, perinatální a postnatální. V prenatální fázi se jedná o jedince nenarozeného, mající sluchovou vadu z důvodu: dědičného, vzniku syndromů (Usherův, Waardenburgův, Treacher-Collinsův), onemocnění matky v těhotenství (toxoplazmóza, syfilis, zarděnky, spalničky), rozštěpu patra a rtů a závislosti matky na alkoholu či drogách během těhotenství. (Leonhardt in Horáková, 2012) V perinatální fázi, po narození jedince, mohou být důvodem vzniku vady poporodní komplikace (poranění lebky, hypoxie...) nebo nízká porodní hmotnost. V postnatální fázi je riziko výskytu různých chorob, které mohou následně poškodit sluch – meningitida, lymfská borelióza, příušnice...

Podle místa vzniku dělíme vady na převodní a percepční. U převodní vady jsou sluchové buňky zcela v pořádku, jen je ve střední části ucha malé těleso, které brání přívodu zvuku k bubínku a poté přes sluchové kůstky k hlemýždi. *„Může se jednat např. o zvětšenou nosní mandli, která způsobuje poruchu ventilace středouší přes Eustachovu trubici, nebo o ucpání zvukovodu, nahromaděním ušního mazu, který ztuhne v pevnou mazovou zátku.“* (Horáková, 2012, s. 13) Další příčinou pak mohou být časté záněty středního ucha. U percepční vady již hovoříme o porušení nebo narušení sluchových buněk, poškození vnitřního ucha, sluchového ústrojí. To vše je nevratné. Vyskytuje se i vada smíšená, která je kombinací převodní a percepční vady.

1.1 Sluchově postižení

„Označení sluchové postižení se týká velmi nehomogenní skupiny osob, která je diverzifikována především stupněm a typem sluchového postižení (nedoslýchavost, hluchota, ohluchlost apod).“ (Záhumenská a kol., 2008, s. 7) V této kapitole bych osvětlila, které skupiny lidí se sluchovou vadou existují, z jakého prostředí mohou pocházet, a hlavně jaký způsob komunikace dle svých potřeb užívají. Velkou část v této kapitole věnuji zejména lidem, kteří užívají při své komunikaci český znakový jazyk. S těmito lidmi dennodenně pracuji a měla jsem několikrát možnost nahlédnout a pochopit jejich kulturu. Lidé, kteří mají jakoukoli sluchovou vadu, spadají do skupiny sluchově postižených. Stejně jako se lidé se znakovým

postižením řadí ke zrakově postiženým atp. Z mé vlastní zkušenosti a praxe vím, že pojem sluchově postižení není mezi lidmi se sluchovou vadou oblíbený. Ti, kteří se řadí ke skupině Neslyšících nebo neslyšících, se považují za naprosto zdravé jedince, kteří se neliší od jiných lidí. To, že nejsou schopni vnímat sluchem, je pro ně naprosto nepodstatné. Sami rádi říkají, že mají zdravé oči, ruce a nohy, díky kterým mohou komunikovat a jejich život se nijak extra neliší od lidí slyšících. Toť pohled lidí se sluchovou vadou. Odborné publikace a různé články běžně užívají označení sluchově postižení a mají svá rozdělení, vztahující se k této skupině lidí.

Označení „sluchové postižení“ je velmi obsáhlé a široké, dle Hrubého (1999) do této skupiny patří: nedoslýchaví, ohluchlí, osoby s prelingvální úplnou hluchotou, Neslyšící, slepohluší (hluchoslepí), šelestáři a rodiče dětí se sluchovým postižením. Každý z nich užívá jiný způsob komunikace, který jemu nejvíce vyhovuje. Berme však v potaz, že úroveň komunikačních schopností jedince zcela nezávisí na stupni daného postižení. Musíme zohledňovat jeden velmi důležitý faktor a tím je rodina. Ta má největší vliv na jedince. Důležitá je dostatečná péče a kvalita komunikace. K tomu se váže i možnost přidruženého postižení. Zde však může být následná práce s jedincem, a to zejména v komunikaci, složitější a do určité míry specifická.

Komunikační systémy této skupiny se různí. Mohou užívat ČZJ, odezírat, používat při komunikaci se slyšící osobou psanou formu či kombinaci již zmíněných způsobů. Dále mohou užívat znakovanou češtinu, u které se může zdát, že je totožná s ČZJ, ale není tomu tak. Znakovaná čeština je uměle vytvořený znakový systém, který byl vytvořen pro slyšící, aby se mohli dorozumívat s neslyšícími. *„Znakovaná čeština je založena na tom, že se ústy zřetelně vyslovuje česká věta a pod její jednotlivá slova se podsouvají znaky vypůjčené ze slovníku českého znakového jazyka.“* (Hrubý, 1999, s. 72). Český znakový jazyk je hlavně jazykem českých Neslyšících, samozřejmě se však někteří uživatelé ČZJ vyskytují i u ohluchlých, uživatelů kochleárního implantátu, nedoslýchavých apod. Český znakový jazyk je přirozený jazyk, který má svoji vlastní gramatiku, vlastní systém a rovněž si prošel svým vlastním historickým vývojem. Zákon č. 155/1998 Sb. (o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob) pojednává o možnostech používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob. Je zde hlavně uznán znakový jazyk jakožto plnohodnotný jazyk českých neslyšících. *„Neslyšící a hluchoslepé osoby mají právo svobodně si zvolit z komunikačních systémů uvedených v tomto zákoně ten, který odpovídá jejich potřebám. Jejich volba musí být*

v maximální možné míře respektována tak, aby měly možnost rovnoprávného a účinného zapojení do všech oblastí života společnosti i při uplatňování jejich zákonných práv.“¹

V § 4, v první části zákona se hovoří o znakovém jazyce jako komunikačním systému, který je určen neslyšícím, kteří jej užívají jako svoji formu komunikace. V § 6 se nachází výčet veškerých komunikačních systémů, které vycházejí z českého znakového jazyka a jsou uznány jako způsoby komunikace neslyšících a hluchoslepých osob. § 7 poukazuje na používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob a uvádí, na co tyto osoby mají právo. Druhá a třetí část zákona je zrušena, ve čtvrté části § 13 je vyznačena účinnost tohoto zákona.

---

¹ § 1 odst. 2 zákona č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob.

1.2 N/neslyšící

Jak už bylo výše zmíněno, o komunitě Neslyšících hovoříme jako o jazykové a kulturní menšině, která má svůj vlastní jazyk, jímž je znakový jazyk. „*Většina členů této komunity je prelingválně neslyšících, což znamená, že u nich došlo ke ztrátě sluchu ještě před vytvořením mluvené řeči.*“ (Dingová a Kondysková, 2008, s. 37). Dle Hrubého (1999) jsou Neslyšící jednou z nejsoudržnějších menšin díky tomu, že je stmeluje jejich jazyk, nástrahy každodenního života a situace, ve kterých se vyskytují. Scházejí se ve svých komunitách, klubech a skupinách, kam zvou i členy své rodiny a známé, kteří umí český znakový jazyk a jsou spjati s komunitou Neslyšících. „*Komunita osob se sluchovým postižením – častěji komunita Neslyšících – se skládá z osob s těžkou ztrátou sluchu, kteří sdílejí své zkušenosti, hodnoty a stejný způsob vzájemné komunikace stejně tak, jak to má i majoritní (slyšící) společnost.*“ (Slavík a kol., 2009, s. 62, překlad autorky)

„*Členové těchto společenství jsou i nedoslýchaví a ohluchlí uživatelé znakového jazyka. Jsou jimi i některé slyšící děti neslyšících rodičů a někteří tlumočníci.*“ (Hrubý, 1999, s. 49) Pro komunikaci užívají hlavně český znakový jazyk, o kterém je zmínka výše. Osoby neslyšící jsou osobami s různým typem sluchové vady. Do této skupiny můžeme zahrnout lidi ohluchlé, nedoslýchavé či uživatele kochleárního implantátu. Tato skupina lidí se řadí mezi neslyšící z toho důvodu, že užívají jakékoli jiné způsoby komunikace se slyšícím světem a jejich primární jazyk nemusí být, či dokonce není, český znakový jazyk. Užívají pro komunikaci také psanou formu jazyka, odezírání, různá gesta v kombinaci s mluveným jazykem anebo užívají znakovanou češtinu.

2 Internátní zařízení pro žáky se sluchovým postižením v České republice

Význam a důležitost internátního zařízení v životě jedince se sluchovým postižením je znám již od počátků. V době, kdy vznikaly první ústavy pro hluchoněmé a kdy se začal objevovat zájem o vychovávání těchto jedinců, se velmi řešil jeden důležitý fakt. Jednalo se o jejich uplatnění v životě, co bude s žáky po vyučení, vystudování, a zdali má opravdu význam vybudování internátních škol. Internát dával těmto jedincům nejen možnost ubytování a stravování, ale i možnost setkávat se s ostatními osobami se sluchovým postižením, naplňovat své sociální potřeby, navazovat přátelství i vztahy. Dále zde získávali návyky, které častokrát neměli, protože pocházeli z různých poměrů. Také se jim dostalo cenných rad, které mohli uplatňovat ve svých budoucích životech a díky tomu se stát nezávislou osobou, která je schopna se sama o sebe postarat a být tak na stejné úrovni s lidmi slyšícími. Veliký důraz se kladl na komunikaci a užívání mluvené artikulační řeči. Tu měli možnost naplno procvičovat, protože znakový jazyk se neuznával, tudíž se nepoužíval ani ve školách a na internátech. Je jasné, že znakování nevyumizelo úplně. Stávalo se, že si neslyšící znakovali potajmu a někde, kde je nikdo neviděl.

V této kapitole je osvětlena profese vychovatele jako taková i s legislativním ukotvením. Co se od této profese očekává, jaká by měla být jeho osobnost, dovednosti a znalosti. V podkapitole popisují, co je to internátní zařízení, rovněž legislativní ukotvení tohoto zařízení, celkový historický vývoj vzdělávání neslyšících na internátech při školách pro osoby se sluchovým postižením (t. č. hluchoněmé) v českých zemích. Je zde zmíněn i nejzásadnější počín v historii vzdělávání neslyšících, jímž byl Milánský kongres, který měl velké dopady v této oblasti, a pro mnohé neslyšící nastaly velmi kruté časy. Kapitola je završena historií, několika nejvýznamnějšími ústavami pro hluchoněmé v Čechách a na Moravě a jejich nejvýraznější počiny pro komunitu Neslyšících a samotnou speciální pedagogiku.

2.1 Role vychovatele na internátu u žáků se sluchovým postižením

Profesi vychovatele chápeme tak, že se jedná o osobu, která umí vychovávat. Slovo, ze kterého je tato profese odvozena, je výchova. Jedná se o záměrné působení na člověka s očekáváním pozitivního výsledku zaměřeného převážně na oblast chování. Průcha (2000) uvádí, že: „*Výchova je záměrným působením na jedince s cílem dosáhnout změn v různých*

složkách osobnosti.“ Výchova je chápána ve dvou pojetích, širším a užším. „*V širším pojetí zahrnuje výchova rozvoj všech stránek osobnosti jedince, tedy rozumový, fyzický, mravní i citový rozvoj. V užším pojetí chápeme výchovou většinou jen působení na mravní a charakterový rozvoj jedince a vedle toho užíváme pro označení dosažené míry rozumové a psychomotorické i hodnotové kultivace pojmu vzdělání.*“ (Malach, 2003, s. 33) Výchovou máme na člověka vliv již od narození. Konkrétně to, jak se k němu chováme, jak s ním mluvíme, jaké máme vztahy s ostatními lidmi či v jakém prostředí se nacházíme. Slavomír Laca definuje výchovu takto: „*Výchovu považujeme za nejpodstatnější podmínky vývinu. Definujeme ji jako záměrné celoživotní působení podněty z prostředí k dosažení určitých, relativně trvalých žádoucích změn v chování jedince. Je to cílevědomé formování životní činnosti, aktivity. Záměrnost působení je specifikem výchovy.*“ (Laca, 2013 s. 50, překlad autorky) Z toho tedy vyplývá, že mezi hlavní činnosti vychovatele patří zejména výchova, vzdělávání, reedukace a resocializace (u dětí jakýchkoli zdravotně nebo sociálně znevýhodněných). Dále pak starost, péče a dohled nad cílovou skupinou jedinců, kterou má na starost.

2.1.1 Osobnost vychovatele

„*Vychovatel by měl disponovat řadou osobnostních vlastností, dovedností, sociálních dovedností, schopností, měl by ovládat své emoce apod., jelikož je v zařízení právě tím dospělým, s nímž tráví klient nejvíce času.*“ (Sekera, 2009, s. 38) Berme tedy v potaz, že samotné vzdělání, vystudování patřičného zaměření, nedělá každého absolventa kvalitním vychovatelem. Výše zmíněné předpoklady jsou ty, které by měl mít každý vychovatel, který se zabývá výchovou v jakémkoli zařízení a chce tak kvalitně a úspěšně vykonávat svoji profesi. Je známo, že profesi vychovatele není možné brát jako chvilkovou práci, či dokonce zaměstnání, ale musí zde být zájem a chuť pro výkon zmiňované profese. Nutné je, aby se jednalo o vyzrálou a kvalitní osobnost. Práce s dětmi a s mládeží je velmi náročná a různorodá. Osobnost jednotlivých žáků není stejná a vychovatel by se měl umět napojit na dotyčného, umět s ním pracovat (komunikace, motivace) a vědět, jak řešit případný problém, který může nastat. „*Jsou však i učitelé a vychovatelé rozporuplní již ve svém morálním a lidském profilu, s nedostatky ve všeobecném i odborném vzdělání, málo spjatí se současným životem, učitelé a vychovatelé bez autority, distancovaní od svých žáků, s elitářskými tendencemi a s preferencí nátlakových metod výchovného působení.*“ (Jůva, 1995, s. 50) Tento fakt se pak odráží ve

vztahu k vychovávanému, může zde dojít k nerespektování autority či k autoritě falešné. Další věcí může být nedůvěra a problém si získat vychovávaného.

2.1.2 Kvalifikace vychovatele

Co se týče samotného vzdělávání, dle zákona č. 563/2004, o pedagogických pracovnících, vychovatelem je osoba, která má dokončené střední odborné vzdělání, obor pedagogika se zaměřením na vychovatelství či pedagogiku volného času. Dále pak osoba, která absolvovala vyšší odborné vzdělání ukončené akreditovaným programem dané vyšší odborné školy. Obor vzdělání je z oblasti vychovatelství či z oblasti pedagogiky volného času, speciální pedagogiky anebo sociální pedagogiky. V neposlední řadě sem spadá i celoživotní vzdělávání se zaměřením na oblast pedagogických věd, konané vysokou školou. Pro tuto profesi lze studovat i bakalářský a navazující magisterský obor na příslušné vysoké škole.

Vychovatel působící v institucích zprostředkovávající pobytové, ústavní, či výchovné zařízení má požadavky na vzdělání:

- a) absolvování vysokoškolského studia v akreditovaném studijním programu, se zaměřením na pedagogické vědy (speciální pedagogika, sociální pedagogika)
- b) absolvování vyššího odborného studia v akreditovaném studijním programu dané školy, oborem zaměřujícím se na speciální pedagogiku
- c) absolvování vzdělávacího programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaného vysokou školou a zaměřeného na speciální pedagogiku

Vychovatel a jakýkoli jiný pedagogický pracovník by měl mít, dle Jůvy (1995) velmi dobře zvládnuté všeobecné vzdělání a rozhled z oblastí filozofie, politiky, vědy a kultury. Pedagogický pracovník by neměl mít jednostranné zaměření, nýbrž všeobecné – pokud něco požaduje po dětech a mládeži, které vychovává, musí na to mít předpoklady. *„Jedná se především o všeobecné a odborné znalosti, pedagogický takt, náročnost, umění jednat s dětmi i dospělými, pedagogickou tvořivost, postřeh a orientaci, přímost, vyjadřovací schopnosti, schopnosti společenského přizpůsobení, rozhodnost, rozvážnost, přirozené chování a jednání, otevřený a čestný přístup, kritičnost a sebekritičnost, smysl pro spravedlnost, trpělivost, schopnost sebeovládání, zásadovost a důslednost, svědomitost a iniciativní přístup, pili,*

pracovitost, systematicčnost a vytrvalost, péči o vzhled vlastní osoby a pracoviště, pečlivost.“ (Kurelová a kol., 2008, s. 41) Rovněž by zaměření vychovatele mělo být takové, jaká je jeho cílová skupina.

2.1.3 Profese vychovatele u žáků se sluchovým postižením

Národní soustava povolání popisuje činnosti vychovatele takto: „*Vychovatel provádí výchovně vzdělávací činnost zaměřenou na celkový a specifický rozvoj osobnosti dětí, žáků nebo studentů a na jejich zájmové vzdělávání podle výchovně vzdělávacích programů činnosti ve školní družině, v domově mládeže, v internátu, popřípadě v jiných zařízeních.*“ Hlavní činností vychovatele je dohled, péče a starost nad dětmi a mládeží v určitém typu zařízení. Hovoříme o slyšících pedagogích, jejichž kvalifikační předpoklady byly již zmíněny. Převážná část škol pro žáky se sluchovým postižením a internátních zařízení, která jsou jejich součástí, se zaměřuje na bilingvální vzdělávání. „*Bilingvální přístup k výchově a vzdělávání sluchově postižených spočívá v užívání dvou jazyků – znakového a mluveného – ve formě zvukové i grafické.*“ (Souralová, 2005, s. 35) Zde je tedy velkou výhodou, pokud vychovatel ovládá alespoň základy znakového jazyka. Na školách pro sluchově postižené jsou momentálně přijímáni i pedagogové se sluchovým postižením. „*V důsledku přijetí bilingválního výchovně-vzdělávacího modelu dochází také na speciálních školách pro sluchově postižené v České republice k větší participaci sluchově postižených pedagogů, tj. učitelů, vychovatelů a jejich asistentů.*“ (Chvátalová, 2008) Je zde tedy možnost zaměstnání osob se sluchovým postižením a zároveň další forma jazykové a komunikační podpory pro žáky se sluchovým postižením. Tito pracovníci musí mít rovněž patřičné vzdělání pro výkon této profese, ačkoliv to pro některé nemusí být lehkou záležitostí. Část těchto vychovatelů se sluchovým postižením dosahuje svého pedagogického vzdělání při práci.

2.2 Internátní zařízení

Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních udává, že internát spadá do školských a výchovných ubytovacích zařízení, stejně tak jako domov mládeže a škola v přírodě. V § 6 je definice účelu internátu: „*Internát poskytuje dětem a žákům škol samostatně zřízených pro děti a žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona a dětem přípravného stupně základní školy speciální ubytování a výchovně vzdělávací činnost navazující na výchovně vzdělávací činnost těchto škol a školských*

zařízení a zajišťuje těmto dětem a žákům školní stravování.“² Následující paragraf hovoří o organizaci internátu, jaké je členění (výchovná skupina a vychovatel) a počet dětí. Dále pak jak by měly vypadat pokoje na internátu, co internát zajišťuje během pobytu žáka a jaké jsou kroky při výskytu náhlé situace, kdy nemůže dojít k ubytování. Paragraf 8 popisuje umístování dětí a žáků v § 16 odst. 9 školského zákona do internátu. Zde se uvádí, že o poskytnutí ubytování rozhoduje ředitel internátu a přihlíží se i ke zdravotnímu stavu žáka. Posledním bodem tohoto paragrafu je povinnost ředitele internátu, aby písemně vyrozuměl zákonné zástupce žáka. Poslední paragraf v první části vyhlášky seznamuje s úplatou za ubytování zřízené určitým zřizovatelem. Jsou zde zmíněny peněžní částky dle kategorií a v neposlední řadě i to, kdo je od úplaty osvobozen.

V zákonu č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) se v desáté části, v paragrafu 117, ve druhém odstavci uvádí, že školská výchovná a ubytovací zařízení zajišťují dětem, žákům a studentům činnosti a aktivity dle jejich potřeb. To znamená, že veškeré aktivity a činnosti se přizpůsobují konkrétním potřebám žáků s ohledem na jejich postižení nebo znevýhodnění. V neposlední řadě i to, že: „*Školská výchovná a ubytovací zařízení mohou provozovat svou činnost i ve dnech pracovního volna nebo v období školních prázdnin.*“³

2.3 Žák se sluchovým postižením v internátním zařízení

„Vyučování hluchoněmých jest tak zvláštní a vyžaduje tolik speciálních vědomostí a zkušeností, že jest nutno zřizovat k tomuto účelu zvláštní ústavy, v nichž se chovanci nejen vyučují, nýbrž i bydlí.“ (Výmola, 1925, s. 39) Již z historických pramenů je známo, že cílem ústavů pro neslyšící bylo nejen vzdělávat, ale i vychovávat a poskytovat jim sociální zabezpečení a jistotu. Ústavy byly záměrně vybudovány s možností ubytování v pronájmech, v rodinách a postupně vybudovaných internátech, které byly součástí ústavů. Internáty měly nahrazovat dětem jejich rodinu a domov, jelikož v těchto zařízeních strávily celé své dětství, popřípadě celý svůj život. Nutno podotknout, že neslyšící jedinci pocházeli z různých poměrů, různých sociálních vrstev, z různých prostředí. Někteří byli sirotami, o které nikdo neměl

---

² § 6 odst. 1 vyhlášky č. 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních

³ § 117 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. školský zákon

zájem. Vychovatelé vedli jedince k samostatnosti, zodpovědnosti a pracovitosti a zastávali tak funkci rodiče.

Prioritní komunikace se zaměřovala na mluvenou řeč a byl kladen důraz na artikulaci a odezírání a velmi se to dotýkalo i samotných internátů. Velký vliv měl Milánský kongres a jeho následovatelé. „*V internátech nelze také zameziti užívání řeči známkové, jelikož nejde zameziti styk chovanců dospělejších, s chovanci menšími, kteří ještě řečí artikulovanou rozprávěti nedovedou.*“ (Výmola, 1925, s. 41) Znakování nebylo podporováno, i když u některých jedinců se vyskytovalo. Nemohlo se však zcela uhlídat, aby nebylo užíváno, proto někteří jedinci přijímali znaky od těch starších. Povětšinou se to vychovatelům nezamlouvalo, a tak vedení ústavu začalo vytvářet tzv. externáty. Jednalo se o ubytování v soukromých rodinách, kam byli umístováni ti, kteří artikulovanou řeč užívali. Byli tak ve styku se slyšícími a mohli díky dovednosti mluvení s nimi komunikovat. Ti, kteří nebyli zdatní v této formě komunikace, zůstávali na internátech. Později, když komunikaci ovládali, byli přiřazeni na externáty. „*Bylo také velmi nesnadno dorozuměti se s těmito nedospělými dětmi, s nimiž mohlo hovořiti pouze řečí známkovou. Nevýhoda a obtíž tato byla také jednou z hlavních příčin, proč lidé jenom neradi nedospělé tyto dítky do bytu přijímali.*“ (Výmola, 1925, s. 41)

Nevýhodou externátů bylo, že ne vždy se povedlo najít příznivé prostředí pro jedince, protože rodin nebo bytů, kam by mohli být umístováni, bylo pomálu. Rok od roku byl velký nárůst neslyšících žáků a dětí, kteří pobývali v internátech, výjimka byla, když jedinec docházel. Při přibývajících počtech žáků se vyskytla jedna velká nevýhoda. Karel Výmola (1925) ve své publikaci uvádí, že je zde velký počet jedinců, tudíž zde nemůže probíhat individuální, nýbrž hromadná a kasárenská výchova.

2.3.1 Milánský kongres (1880)

Za jeden z nejzásadnějších momentů v historii vzdělávání neslyšících je považován Milánský kongres – setkání učitelů neslyšících, prosazujících určité styly a praktiky při jejich vzdělávání. Před tímto kongresem byly metody vzdělávání zcela volné a vše bylo na úsudcích učitelů, vychovatelů a zejména ředitelů, kteří se inspirovali ze zahraničních škol pro sluchově postižené. Cílem tohoto setkání bylo společné rozhodnutí o jednolitějším systému vzdělávání. Jednalo se o orální a manuální metodu vzdělávání (odezírání a užívání znakového jazyka). Výsledkem kongresu bylo zvolení orální metody, proto se znakování dostalo do pozice

zakázané – od této chvíle se neužíval znakový jazyk při výuce neslyšících žáků. Milánský kongres trval 6 dní. V závěru každého dne probíhaly osobní příspěvky o zkušenostech ve výuce a následné hlasování o metodě. Další usnesení se zabývala otázkami chudých neslyšících studentů, kteří mají právo se vzdělávat. Řešila se také strategie orálního způsobu vzdělávání, jaké jsou dlouhodobé výhody. A že je potřeba vytvoření publikací a instruktážních knih pro učitele, aby uměli podle orální metody vzdělávat. (Berke, 2020) Již na počátku setkání bylo rozhodnuto - 160 hlasů pro orální metodu a 4 hlasy pro metodu manuální. Dle slov Hrubého (1999): „*Pro neslyšící začala téměř sto let trvající doba temna.*“

Mezi zúčastněnými státy byla Itálie, Francie, Velká Británie, Spojené státy americké a Švédsko, není vyloučena účast zástupců českých zemí. Následky kongresu byly takové, že až do 70. let 20. století museli neslyšící žáci užívat při komunikaci se spolužáky, učiteli a během výuky orální metodu. Bylo zakázáno znakovat, totéž platilo i na internátech. I přes to, že se plošně rozhodlo, ne každý prosazoval ve svých školách tato usnesení. Na některých místech orientaci ústavu k metodě (orální, manuální) ovlivňovali pedagogové, a to zejména tak, s jakou metodou sympatizovali a s jakou razancí ji prosazovali. „*Kongres je přesvědčen o nepopiratelné převaze mluvené řeči nad řečí posunkovou, neboť mluvená řeč vrací hluchoněmé do společnosti slyšících a umožňuje jim hlouběji pronikat do ducha jazyka. Proto kongres prohlašuje, že je třeba ve výchově a vyučování hluchoněmých dětí dát přednost mluvené řeči před řečí posunkovou. Když kongres uvážil, že současným užíváním posunkové řeči a mluveného slova se působí újma mluvení, odezírání ze rtů a jasnosti pojmů, je toho názoru, aby byla dávana přednost čistě artikulační metodě.*“ (Pulda, 1992, s. 23)

2.4 Historie internátních zařízení pro žáky se sluchovým postižením

Neslyšící žáci pobývali na internátech skoro celý rok. Ti, co měli rodinné zázemí, jezdili domů v době letních prázdnin, které trvaly, jako dnes, dva měsíce. Za tuto poměrně krátkou dobu neměli rodinní příslušníci možnost pořádně komunikovat s dítětem, rozvíjet komunikaci či dokonce dítě samotné opravdu poznat. Častokrát si rodiče nedokázali připustit postižení dítěte a snažili se jej držet pod svými „ochrannými křídly“. Při dospívání žáka přišel na řadu výběr povolání, a to také rodič nedokázal správně vybrat. Bylo zde riziko, aby rodič své dítě zbytečně nepřeceňoval nebo nepodceňoval. V tuto dobu zatím stále neexistovaly jakékoli

podpůrné organizace nebo spolky, kde by jedinci získali radu při volbě budoucího zaměstnání či jen nějakou sociální podporu. Místo, kde se mohou setkávat a sdílet své zkušenosti.

„Většina ústavů propouští své chovance do života, aniž by se dále o ně starala. Proto zemský správní výbor ve svém návrhu na úpravu péče o hluchoněmé s velikým důrazem ukládá jednotlivým ústavům za povinnost starati se o chovance z ústavu vystouplé.“ (Výmola, 1925, s. 44) Tuto povinnost vykonávaly v tu dobu jen dva ústavy pro hluchoněmé – První český ústav pro hluchoněmé v Praze a Moravský zemský ústav pro hluchoněmé v Ivančicích. *„V ústavu tomto existuje již od roku 1906 zvláštní Podpůrný spolek, jenž stará se o hluchoněmé dorostence obojího pohlaví za vedení učitelského sboru.“* (Výmola, 1925, s. 44) Podpůrný spolek se snažil o to, aby byl dohled nad zajištěním zaměstnání či dalšího vzdělání, dále pak shánění pracovních pozic (služební práce v rodinách, řemeslnické, dělnické práce), zapůjčení pracovních oděvů a potřebných nástrojů. Mimo to i hmotně podporoval mistry, kteří byli ochotni přijmout neslyšícího k sobě do řemesla. Podporovali se i jedinci, kteří si chtěli založit svoji živnost. Myslí se i na bezpečnost práce, proto je zde také dohled.

V roce 1991 přišel velký zvrat ve vzdělávání neslyšících. Došlo ke změně názvů a ústavy se přejmenovaly na školy pro sluchově postižené. *„Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 399/1991 Sb. ze dne 13. září 1991 o speciálních školách a speciálních mateřských školách zrušila rozdělení škol na školy pro nedoslýchavé, žáky se zbytky sluchu a neslyšící a zavedla jednotné označení „školy pro sluchově postižené“.*“ (Hrubý, 1999, s. 200) Dále pak bylo v plánu, že se ve škole vytvoří sektory pro nedoslýchavé žáky a že do některých škol běžného typu budou zařazeni nedoslýchaví žáci, kteří užívají kompenzační pomůcky a tyto školy budou vybavené i jinými moderními technologiemi. Neslyšící žáci s těžkou vadou sluchu pak budou na školách pro sluchově postižené a výuka bude probíhat formou znakového jazyka. Tyto cíle se však nestaly reálnými a některé školy, na kterých se znakový jazyk objevoval, i v malé míře, využily změny názvu k tomu, že přibraly žáky s lehkým postižením.

2.4.1 Pražský ústav pro hluchoněmé v Praze

První ústav na českém území pro hluchoněmé děti nese poměrně dlouhou historii a realizaci. Vznik tohoto ústavu započíná ze strany Pražské zednářské lože, v jejímž čele byl hrabě Kašpar Heřman Künigl. Při oslavě příjezdu Josefa II. chtěl hrabě Künigl vytvořit nejprve

sirotčinec. Josef II. však usoudil, že by bylo lepší založit ústav pro hluchoněmé děti, který na našem území v tu dobu nebyl. Sám Josef II. už jeden ústav založil v Rakousku (Vídeňský ústav pro neslyšící), a to po návštěvě ústavu v Paříži, který založil tzv. otec neslyšících Charles – Michel de l’Eppé. Ředitelem byl Karel Berger, který byl poslán do zahraničí, aby zjistil, jak neslyšící žáky vyučovat. Konkrétně odcestoval do Vídně, kde se snažil pochopit systém vzdělávání. Po příjezdu se inspiroval a z vídeňského vzoru výuky vycházel. „*Ústav pro hluchoněmé v Praze dal přímý podnět ku založení ostatních ústavů v Čechách. Jsou to hlavně diecéšní ústavy v Čes. Budějovicích, v Hradci Králové a v Litoměřicích.*“ (Výmola, 1925, s. 12)

Ústav vznikl 7. prosince 1786 a jeho místo působení se několikrát změnilo. Dokonce i mimo Prahu – první výuka s žáky probíhala na Karlově náměstí v domě č. 671. Předposledním místem, kam se působiště ústavu přesunulo, byla zakoupená budova Faustova domu. Výuka probíhala českým jazykem pro české děti a německým jazykem pro německé děti. Postupně začalo přibývat žáků, a tak se uvažovalo o přesunutí do jiných prostor. Byly tedy zakoupeny pozemky na Smíchově, kde byl vybudován ústav pro hluchoněmé. Roku 1902 byla zahájena výuka, která zde probíhá do dnešního dne. Vyučujícími byly hlavně Řádové sestry z Kongregace školských sester de Notre Dame. Co se týkalo přijímacího řízení, tak byli přijati žáci od 8 do 12 let, české i německé národnosti. Následně museli dodat doklady: křestní a domovský list, vysvědčení lékařské a očkovací. (Ministerstvo sociální péče, 1925)

Další významnou osobou, která přispěla svými počiny do vzdělávání neslyšících žáků, byl páter Václav Frost. Ten vytvořil kombinovanou metodu vzdělávání (Frostova kombinovaná metoda), která předcházela bilingvistu. Spočívala v kombinaci prstové abecedy, znakování a českého jazyka. I přes to, že v ústavech v Čechách bylo zakázáno znakovat, tak v předmětech náboženství znakování zůstalo. Frost to vysvětluje jako větší přiblížení neslyšících dětí k Bohu. Byl žáky velmi milován. Po jeho smrti se dostal do čela ústavu kněz Václav Kořátko, který napsal první učebnice pro neslyšící. Spolu s ním zde pracoval i učitel Karel Malý, který je dodnes považován za jednoho z nejvýznamnějších českých učitelů neslyšících. Postupem času se i zde začali objevovat první neslyšící učitelé, např. Václav Wilczek, Amálie Kuhnelová...

„*V roce 1918 měl ústav v českém oddělení 85 žáků a v německém 52 žáky. Mladá Československá republika se však zachovala k ústavu velice tvrdě. Rozhodnutím Zemské správy politické ze dne 26. srpna 1919 byla zabrána budova Pražského ústavu pro hluchoněmé na Smíchově pro Státní ústav statistický.*“ (Hrubý, 1999, s. 128) Vznikl tedy v menších prostorech

ve Starých Dejvicích ústav jiný. Původní budova byla navrácena až roku 1929. Počet žáků začal narůstat a v roce 1930 měl ústav 48 žáků, kde převažovaly děti české. Při škole byla zřízena i první mateřská škola pro neslyšící děti v České republice. Za několik let přibyla i První pomocná škola mateřská, která byla k ústavu připojena.

Roku 1932 bylo zřízeno oddělení určené jen pro nedoslýchavé žáky a v ústavu se od stejného roku nesměl užívat znakový jazyk, z důvodu nedůvěry ředitele Aloise Nováka. „*Po zestátnění škol v dubnu 1948 byla provedena i kategorizace jednotlivých škol pro hluchoněmé a národní škola pro děti se zbytky sluchu.*“ (Hrubý, 1999, s. 129)

2.4.2 Moravsko-slezský ústav pro hluchoněmé v Brně

První moravský ústav pro hluchoněmé žáky vznikl roku 1829 a jeho zakladatelem byl Josef Dietmann – rytíř z Traubenburku, který byl považován i za zakladatele školství pro neslyšící na Moravě. Inspirací pro vznik ústavu bylo časté setkávání se s neslyšícími kriminálníky, jelikož pracoval v oblasti soudnictví. Přečiny těchto neslyšících kriminálníků byly čistě z jejich nevzdělanosti. V dětství neměli možnosti se kdekoli vzdělávat.

Pomocnou ruku Dietmannovi při zakládání ústavu dal továrník František Ess, který věnoval 4000 zlatých. Později měl Dietmann dostat finance na koupi domu se zahradou v Trnité ulici a vznikl tak ústav v Brně. První výuka však proběhla až 4. října 1832. Ředitelem byl Josef Handschuch, vyučováno zde bylo 15 chlapců a výuka probíhala orální metodou. „*Ústav byl sice rovněž zřizován podle vzoru ústavu vídeňského, ale na nátlak samotného Traubenburka začal velmi rychle používat převážně orální metodu vzdělávání.*“ (Hrubý, 1999, s.132) V ústavu se vyučovalo jen německy, ale mohly sem chodit i české neslyšící děti. Roku 1857 začali být žáci vzděláváni v jazyku českém, a to díky českému učiteli Janu Valíčkovi. Zajímavostí je, že výuku v českém jazyce prováděl tajně, bez svolení ředitele ústavu, a to výukou pouze dvou neslyšících chlapců. „*V roce 1857 se konala veřejná zkouška jeho žáků, která skončila naprostým Valíčkovým triumfem. Jeho žáci odpovídali písemně i slovně, a to česky i německy.*“ (Hrubý, 1999, s. 133)

Během let přibývalo hodně žádostí o zařazení do tohoto ústavu, tak se rozhodlo o přestěhování do větších prostor. Ze stěhování však bohužel sešlo, ale o pár let později došlo na přístavbu další budovy. Byl to dobrý krok, protože roku 1885 bylo napočítáno, že na Moravě je 486 školou povinných neslyšících dětí bez zajištěného vzdělání. I tak prostory nestačily k

tomu, aby byl ústav schopen přijmout všechny. Došlo tedy na výstavbu druhého ústavu, který byl později vyhrazen pouze pro německé děti. Roku 1919 byl ústav zrušen a budova byla zabrána k vojenským účelům. Ústav se přesunul do Šumperka.

Vzdělávání v Brně utichlo a znovu se obnovilo až v listopadu roku 1925, kdy byla expozitura, konkrétně jedna třída, zřízena v Ivančickém ústavu. „*Expozitura se stěhovala celkem sedmkrát do budov různých brněnských škol.*“ (Hrubý, 1999, s. 135) Roku 1951 se osamostatnila a roku 1956 vznikla samostatná budova, kde se provozovala dvojškolička na Sadech. Prostory nadále nestačily, a tak byl roku 1984, díky ředitelce Evě Gheorgiuové, získán objekt bývalých jeslí. Postupně zde vznikla školní družina a 1.-4. třída, později se zde otevřelo i speciálně pedagogické centrum a roku 1991 byl vybudován internát. Roku 1965 přibyla k základní škole Učňovská škola pro mládež s vadami sluchu. Později se tato budova osamostatnila a vzniklo tak Střední odborné učiliště a Střední průmyslová škola oděvní pro mládež se sluchovým postižením. Předchozí působiště učiliště se přejmenovalo na Mateřskou a základní školu pro žáky se zbytky sluchu.

Svým velkým počinem přispěla, v roce 1996, ředitelka Mgr. Jitka Silovská. Ta začala přijímat neslyšící učitele, kteří byli absolventy Janáčkovy akademie múzických umění. Ve vedení internátu pak stála také neslyšící vychovatelka Zuzana Pospíšilíková. Škola tedy díky slyšícím i neslyšícím pedagogům zavedla bilingvní vyučování a přítomnost neslyšících pedagogů měla na neslyšící žáky pozitivní vliv.

2.4.3 Moravský zemský ústav pro hluchoněmé ve Valašském Meziříčí

Zemský a říšský poslanec dr. Jan Žáček se zasloužil o rozvoj vzdělávání neslyšících na Moravě a také díky němu mohl vzniknout již třetí ústav pro hluchoněmé, a to ve Valašském Meziříčí. Budova této školy byla dokončena roku 1910 a náklady na její stavbu činily 840 000 korun. Vyučování probíhalo ve dvou třídách (15 děvčat a 11 chlapců) a začalo 2. ledna 1911. Každým rokem se ústav rozšířil o jednu třídu žáků, avšak za doby první světové války byl zabrán vojenskou nemocnicí. Proběhlo tedy stěhování žáků do Lipníku nad Bečvou, a to už se 109 žáky.

„*Po kategorizaci škol v dubnu 1948 byla ve Vlašském Meziříčí zřízena mateřská, národní a střední škola pro hluchoněmé, národní škola pro nedoslýchavé a zvláštní škola pro*

hluchoněmé.“ (Hrubý, 1999, s. 162) Roku 1987 zde byl vytvořen nový učební obor elektro výroba a později vznikl učební obor zahradník.

2.4.4 První český ústav pro hluchoněmé v Praze

Ústav vznikl jako první ústav pro hluchoněmé v Praze, kde se vyučovalo českým jazykem a orální metodou. O prosazování tohoto jazyka ve vzdělávání jedinců se sluchovým postižením se zasloužila Jitka Haunerová Staňková, matka neslyšícího chlapce Viléma B. Haunera. Byla to také česká bojovnice za práva neslyšících. „*Uvědomuje si lépe než kdo jiný všechny nedostatky vzdělávání neslyšících v Čechách, především naprosto nedostačující množství tolik potřebných škol a ústavů, velmi krátkou dobu školní docházky atd. Považuje za své životní poslání s tím něco udělat.*“ (Hrubý, 1999, s. 115) Dle Haunerové bylo třeba se zajímat o děti se sluchovým postižením a dát jim stejné možnosti jako měly děti slyšící. Na základě své účasti na Zemské komisi chtěla instituci pro sluchově postižené založit. Společně s prof. Františkem Čádou, zemským radou JUDr. Aloisem Tůmou a JUDr. Jaroslavem Kallabem vytváří roku 1915 přípravný výbor pro Zemský spolek pro péči o hluchoněmé v Království českém. „*Po tomto rozhodnutí byla ve všech důležitějších českých novinách a časopisech zveřejněna zpráva, že spolek přijme do ústavu 12 dítek ve věku od šesti do osmi let. Vyučování bylo zahájeno 16. září 1916 v domě "U zlatého lva" v Kateřinské ulici, který měl spolek pronajatý od České zemské komise. Josef Kolář byl nejen ředitelem, ale první rok i jediným učitelem. O dva roky později bylo v ústavu už 25 chovanců.*“ (Pánek, 2007) Z pramenů víme, že se v tomto období přijímali neslyšící chovanci, a to od šesti do deseti let věku, kteří byli české národnosti a pobývali v Čechách. Podklady pro přijetí bylo dodání křestního a domovského listu, lékařské vysvědčení a vysvědčení o majetkových poměrech. (Ministerstvo sociální péče, 1925) Zpočátku Haunerová přichází s nabídkou pomoci pro ohluchlé vojáky, konkrétně výukou odezírání. Po založení spolku se do popředí dostal prof. MUDr. Karel Výmola, po kterém byl později ústav (dnes škola) pojmenován.

První český ústav pro hluchoněmé v Praze několikrát měnil své působiště a těšil se velké oblibě mezi pražskou veřejností, nezbyvalo tedy místo pro venkovské děti. „*V roce 1917 byla na popud Zemského spolku pro péči o hluchoněmé zřízena První pomocná škola městská pro hluchoněmé ve Štěpánské ulici v Praze (z počátku 10 žáků, v roce 1925 již 29 žáků.*“ (Hrubý, 1999, s.182) Prof. MUDr. Karel Výmola si dal tedy cíl, že postaví budovu, kde budou moci býti všichni žáci na jednom místě, a která by náležela jen tomuto ústavu. Hrubý (1999) uvádí,

že škola byla zkolaudována 15. září 1926 v Praze – Radlicích a již za necelý měsíc do ní začali chodit žáci a započal provoz budovy.

Roku 1948 došlo na Výmolově ústavu pro hluchoněmé děti ke kategorizaci jednotlivých tříd. Vznikla tu tedy střední škola pro hluchoněmé, střední škola pro žáky se zbytky sluchu a třídy pro žáky němé (nemluvící). Dále pak vznikl sektor učňovských oborů. Vzhledem k tomu, že přibýval ročně velký počet žáků nejen z Prahy, byla potřeba zřídit nějaká ubytovací zařízení. „*Po roce 1953 se stala radlická škola Osmiletou střední školou pro neslyšící, v roce 1960 byla přeměněna na Základní devítiletou školu internátní pro děti se zbytky sluchu a byla při ní otevřena mateřská škola.*“ (Hrubý, 1999, s.88)

Co se týče internátu, byla různá období, jak chodit internátu vypadal a jaké mimoškolní aktivity zde probíhaly. Např. období 1924–1948, kdy mezi těmito lety navštěvovala školu a internát paní Věra, která vzpomíná: „*Ráno se vstávalo v sedm hodin, poté následovala malá rozcvička a pak teprve přišla na řadu hygiena a snídaně. Škola začínala v osm hodin. Po škole jsme šli na oběd a hráli jsme různé hry jako jsou Člověče nezlob se. Po svačině se chodilo ven na vycházky, to jsme většinou šli na Barrandov. Sportovalo se. Učení a přípravě do školy jsme věnovali čas před večeří, tak od pěti do šesti navečer. Když jsme se navečeřeli, tak jsme s ředitelovou dcerou Olgou často hrály odbíjenou. Menší děti chodily spát dřív než my, starší děvčata jim pomáhala.*“ (Nováková a kol., 2006)

2.4.5 Ústav pro hluchoněmé v Plzni

Provoz ústavu započal roku 1913. Nebyl to však plzeňský ústav pro hluchoněmé, ale Ústav školských sester Notredamských a vyučující sestrou byla Anna M. Chrysologa Šturmová, která měla zkušenosti se vzděláváním neslyšících z Pražského ústavu pro hluchoněmé, kde působila. První žádosti a prosby o vznik veřejné školy pro neslyšící šly z řad rodičů neslyšících dětí z Plzně. Nepodařilo se výuku prosadit pro všechny žáky, ale jen pro sedm dětí. Školská rada na každé dítě přispívala 10 korun měsíčně. Další rok se ale povedlo otevřít další třídu. Škola se v historii svého působení často stěhovala, až nakonec našla své místo v domě v Houškově ulici na Pražském předměstí a budova byla zpřístupněna žákům 13. května 1923. Postupně zde začal vznikat i časopis pro neslyšící „Plzeňský hluchoněmý“.

Budova školy se přece jen znovu stěhovala, a to v roce 1931. Výuka začala konkrétně 10. května. „*Městské zastupitelstvo schválilo na své schůzi 31. 1. 1931 přejmenování ulici*

jdoucí kolem ústavu na ulici „U hluchoněmých“.“ (Hrubý, 1999, s. 166) Roku 1937 byla zkušebně otevřena první třída měšťanské školy pro hluchoněmé. O několik let později, na počátku druhé světové války, byla část budovy rozbombardována a po válce zabrána lékařskou fakultou. Až po téměř 20 letech byl provoz školy zahájen na jiném místě, a to v Plzni – Doubravce. Do této doby byla škola přesunuta do nepříznivých podmínek v jedné části Plzně.

2.4.6 Zemský ústav pro hluchoněmé v Lipníku nad Bečvou

Výstavba ústavu pochází z inspirace školou pro sluchově postižené v Ivančicích. Vznikl roku 1894, první výuka proběhla ve stejném roce a ve třídě se nacházelo 24 žáků. Prvním ředitelem ústavu byl Antonín Holzer. Ten se však v tomto oboru moc nepohyboval a nevěděl, jak s jedinci se sluchovým postižením pracovat. Rozhodl se tedy odejít. Dalším ředitelem byl Antonín Zambal a v době jeho působení ústav navštěvovalo až 100 dětí. *„Počátkem světové války byl ústav přeměněn na vojenskou nemocnici, ale svému účelu byl navrácen již 1. března 1916. Do ústavu byly převedeny i děti z ústavů v Ivančicích a ve Valašském Meziříčí, které zůstaly zabrány pro nemocnice.“* (Hrubý, 1999, s. 159) Roku 1918 se v ústavu konal sjezd absolventů a na popud toho zde začal vnikat časopis pro neslyšící „Noviny pro hluchoněmé“. Během druhé světové války byl provoz ústavu zcela zastaven a vznikl zde internát pro německou mládež z vybombardovaných měst a vesnic. Po válce se škola znovu otevřela a díky zavedené kategorizaci se škola rozdělila na národní školu pro hluchoněmé, národní školu pro nedoslýchavé, národní školu pro vadně mluvící a na střední školu pro hluchoněmé. V roce 1950 byla škola přestěhována do Olomouce, do budov bývalého kláštera na Svatém Kopečku, kde působila až do roku 1999, než se přemístila do bývalých kasáren v Olomouci. Zde je škola dodnes.

2.4.7 Diecézní ústav pro hluchoněmé v Hradci Králové

Ústav vznikl při příležitosti sňatku prince Rudolfa Habsburského a belgické princezny Štěpánky a za přítomnosti biskupa dr. Josefa Jana Haise, a to roku 1881. Biskup Hais již měl zkušenosti ze Spolku pro hluchoněmé při ústavu v Českých Budějovicích. Ústav byl zřízen z části jeho finančních prostředků, které dal k dispozici. Jednalo se o 70 000 zlatých. Prvním ředitelem ústavu se stal Josef Beran, který k výuce neslyšících žáků povolal školské sestry z Kongregace Notredame z Horažďovic. Sestry učily chovance hlavně mluvit, a také správnou

výslovnost všech hlásek. Záměrem bylo to, aby jedinci byli schopni komunikovat s okolním světem.

Beran vystudoval teologii a začal se zajímat o vzdělávání neslyšících dětí. „*Aby se v jejich výuce zdokonalil, hospitoval v roce 1871 na Pražském ústavu pro hluchoněmé. V roce 1881 byl povolán biskupem Haisem, aby se stal ředitelem nově zakládaného ústavu v Hradci Králové.*“ (Hrubý, 1999, s. 147) Sám Beran dal dohromady učební osnovy a v září 1881 bylo přijato prvních 15 žáků. Vyučovalo se zde znakovým jazykem a žáci byli rozděleni do pěti tříd. Povinná školní docházka trvala osm let. Postupně se ústav začal rozšiřovat koupí dalších domů a kapacita se tak naplnila do 70 chovanců. Přijímání byli neslyšící žáci od 8 do 12 let věku nehledě na národnost a náboženství, museli však být z diecéze královehradecké. Nutné bylo předložit křestní a domovský list, vysvědčení lékařské a vysvědčení chudoby. (Ministerstvo sociální péče, 1925)

Roku 1889 se do vedení ústavu dostává sestra Eustachie Rypotová, která se stala první ženou v čele ústavu pro hluchoněmé v Českých zemích. „*Do Královehradeckého ústavu pro hluchoněmé přijímají se zdravé hluchoněmé děti ve věku od 8 do 12 let. Žádné hluchoněmé dítě nemůže do ústavu býti přijato, pokud od ředitele ústavu a ordinujícího lékaře nebylo prohlédnuto a ku vzdělání za způsobilé uznáno. Děti zbabělé nebo mimo hluchoněmost jinými neduhy stížené, nepřijímají se do ústavu. Za ošetřování a vyučování hluchoněmého dítěte platí se ročně 300 K. Jsou – li rodiče zcela chudí, může se poplatek roční zmírniti, pokud prostředky ústavu dovolí, až na 50 K. Každý chovanec do ústavu vstupující musí přinést s sebou dvojí oblek, dvojí obuv, čtveré prádlo a jiné menší potřeby kartáče, hřeben aj.*“ - píše se ve výroční zprávě diecézního ústavu a poznamenávají se zde podmínky pro přijetí.

V ústavu každoročně přibýval velký počet zájemců o zařazení. Z těchto důvodů následovalo několik stěhování. Předtím se však stávalo, že ústav musel odmítat 40 až 50 žádostí ročně. „*V roce 1952 byla budova školy zabavena pro Vojenskou lékařskou akademii. Tradice jedné z nejstarších škol v Čechách tak byla tvrdě přerušena. Děti byly přestěhovány do Josefova Dolu a později do Hořiček v okrese Náchod do propůjčené budovy.*“ (Hrubý, 1999, s. 149) Stala se tak základní školou internátní a jedinci zde strávili devět let povinné školní docházky. Mateřská škola, která byla taktéž internátní, zůstala v Hradci Králové. Roku 1987 začala stavba nové budovy ústavu, v té době školy a internátu pro neslyšící v Hradci Králové, a 3. ledna 1991 prošli hlavní budovou první žáci základní a mateřské školy. Později zde bylo zřízeno

poradenské centrum pro předškolní děti. A roku 1991 zde vznikla Střední pedagogická škola pro žáky s vadami sluchu, obor vychovatelství.

Do dnešních dní škola rozšířila možnosti studia o různé obory – obor truhlářství, kuchařství, počítačové grafiky a předškolní a mimoškolní pedagogiky. Ve škole vznikl roku 2017 obor Tlumočnictví českého znakového jazyka zakončený absolutoriem. Tento obor je vhodný pro uchazeče, kteří jsou slyšící a chtějí doplňovat řady tlumočnicků pro neslyšící, kterých je v České republice velmi málo.

3 Zahraniční internátní školy pro žáky se sluchovým postižením

Zahraniční internáty pro jedince se sluchovým postižením kladou velký důraz na rozvoj znakového jazyka, samostatnosti a nezávislosti. Z těchto důvodů se budují byty nebo příbytky pro menší skupinu žáků, kde se tyto dovednosti rozvíjejí. Je zde prostor pro individuální péči, jelikož jedinci pochází z odlišných sociálních skupin.

V této kapitole je popis dvou internátních škol pro jedince se sluchovým postižením, které jsou úplně rozdílné, ale jejich hlavní myšlenka zůstává zcela stejná.

3.1 Doncaster Deaf Trust (Children's Homes)

Children's Homes je součástí školy pro žáky se sluchovým postižením v Doncasteru ve Velké Británii. Jedná se o formu ubytování pro sluchově postižené žáky, kteří potřebují přes týden pobývat na internátu z důvodu velké vzdálenosti svého bydliště. Ubytovaní je vhodné zejména pro žáky se sluchovým postižením, žáky s kombinovaným postižením nebo pro studenty, kteří vyžadují podporu i po 16. roku věku a pokračují ve studiu na této škole. Před vstupem jsou zjištěny dosavadní dovednosti a jiná specifika. Následně jsou dle potřeby rozvíjeny a je volen individuální přístup.

Ubytovaní je v menším domě, který se nachází v areálu školy. Žáci zde žijí společně jako v rodině, plní povinnosti každodenního života (úklid, vaření) a po výuce společně vymýšlejí aktivity pro volný čas. Žije zde šest žáků a každý má vlastní pokoj se studijním koutem. Ve zbytku domu se nachází místnost s počítačovou technikou, herna, obývací pokoj s televizorem, prádelna, kuchyň a společné sociální zařízení.

Škola uvádí, že chce poskytnout ubytovaným znalosti pro jejich budoucí život. Zabývají se otázkami finanční gramotnosti, bezpečností na silnicích, cestováním, praním, žehlením, vařením, osobní hygienou, vztahy s vrstevníky a s pracovníky. Dům nabízí spoustu moderních technologií a kompenzačních pomůcek (světelné zvonky, vibrační budíky, televizní zařízení s nastavenými titulky...). Co se týká pracovníků, tak se jedná o vychovatele se znalostí britského znakového jazyka. V případě potřeby je zajištěn tlumočnick do britského znakového jazyka. Britským znakovým jazykem komunikují všichni ubytovaní a rozvíjejí ho díky vrstevníkům v ubytování. Bydlí spolu, tudíž musí řešit různé věci, plánují společné akce a

setkávání s dalšími neslyšícími. Díky tomu, že jsou neustále pospolu, se vzájemně od sebe učí a jazykové dovednosti se zlepšují.

3.2 Škola pro neslyšící Bua v Thajsku

Se stejným záměrem, ale se zcela jinou formou ubytování přichází škola v thajském Bua. V ubytování žijí všichni žáci pohromadě bez ohledu na věk. Samozřejmostí je, že dívky a chlapci bydlí odděleně. Jedná se o velkou budovu blízko školy s nádvořím a hřištěm. Na internátu mají žáci volný režim a dohlíží na ně pedagog. Ten je zpravidla svobodný, bez závazků a bydlí ve stejné budově jako žáci.

Velký důraz je zde kladen především na rozvoj thajského znakového jazyka. Žáci se mezi sebou učí navzájem. Když přijde nový žák, tak obvykle nezná žádný jazyk, protože jeho rodina neví, jakým způsobem komunikovat. Spolužáci se žáka ujmou a začnou mu postupně ukazovat jednotlivé znaky. Zároveň se i mezi sebou učí navazovat mezilidské vztahy, což do té doby, z důvodu jazykové bariéry, nešlo. Na sluchově postižené se v Thajsku totiž pohlíží jinak. Pro Thajce jsou jedinci se sluchovým postižením neschopní a problémoví. Z tohoto důvodu je pro ně internát místem, kde získají jazyk, kterým mohou komunikovat s okolím a mimo jiné získávají další znalosti a dovednosti do budoucího života.

O životě na tomto internátu pojednává kniha *The Rising of Lotus Flowers: Self-Education by Deaf Children in Thai Boarding Schools* (Vzestup lotosových květů: sebevzdělávání neslyšících dětí v thajských internátních školách). Autorem je Charles B. Reilly a jeho manželka Nipapon Reilly – neslyšící Thajka, která sama absolvovala tuto školu pro neslyšící děti. „Zjistili, že se studenti od svých pedagogů naučili jen málo, ale byli schopni se navzájem vzdělávat v čase stráveném mimo třídu. Starší studenti, kteří se thajský znakový jazyk naučili na internátu a na hřišti, jej úspěšně předali šestiletým dětem, které prakticky vůbec neovládaly jazyk.“ (Reilly, 2006, překlad autorky)

4 Možnosti internátních zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové

Tato kapitola se zabývá pouze dvěma zařízeními. Jedno z nich je v České republice svojí jinakostí nesmírně unikátní. Úvodem se kapitola zabývá klasickým internátem při škole pro sluchově postižené v Hradci Králové. Zde se nachází Vyšší odborná škola, střední škola, základní škola a mateřská škola, a to ve Štefánikově ulici 549. Jedná se o jednu z nejstarších škol pro jedince se sluchovým postižením v České republice, která vzdělává své žáky s těžkou sluchovou vadou metodou bilingvní. Pro žáky se středně těžkou sluchovou vadou a žáky, kteří jsou uživateli kochleárního implantátu, je určena metoda orální. U těchto žáků je kladen velký důraz na znalost českého jazyka. Výuka probíhá dle RVP, dá se však dle potřeb žáka upravit a lze tak vytvořit IVP. Na této škole pracují slyšící i neslyšící pedagogové a vychovatelé, kteří mají dlouholeté zkušenosti s výukou (vzděláváním) neslyšících dětí a mládeže. Škola je koncipována tak, že žák zde stráví celá svá školní léta (od MŠ po SŠ) a rovněž má ve své blízkosti internát, který je každoročně kapacitně zaplněn.

4.1 Internát při škole pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové

Internát se nachází přímo v budově školy. Jedná se o čtyřpodlažní budovu a internát je se školou propojený šatnami. „*Žáci internátu jsou ubytováni v bytových buňkách. Bytová buňka je tvořena dvěma pokoji a klubovnou. Pokoje jsou dvoulůžkové případně třílůžkové. Bytová buňka je rovněž vybavena sociálním zařízením (koupelna a WC). Klubovna, která rovněž slouží jako zázemí pro vychovatele, je využívána žáky k aktivnímu odpočinku. Základním vybavením každého pokoje jsou lůžka, skříň, školní stoly a židle. Klubovna je vybavena TV a DVD přístroji, nábytkem pro odpočinek. Ve skříních klubovny jsou uloženy deskové a stolní hry, pomůcky na malování a výtvarnou činnost. Ke každé výchovné skupině je přidělena klubovna, ve které žáci s vychovatelem naplňují dlouhodobé i krátkodobé cíle výchovné skupiny. Zde je prováděna školní příprava a vyhotovují se domácí úkoly. Rovněž zde vychovatel může provádět individuální pohovory s žáky či výchovné diskuze.*“ (Cihlová, 2020) Žáci jsou ubytováni odděleně – chlapci a dívky a každá skupina je na jiném patře. Ubytování žáci jsou rozděleni dle svých skupin pod vedením vždy jednoho vychovatele a dle svého věku. Na internátu jsou ubytováni žáci od 5. třídy základní školy po poslední ročník střední školy.

Úkolem vychovatele je pomoci žákovi se sluchovým postižením k tomu, aby získal větší důvěru v sebe, své schopnosti, byl více samostatný a věděl, že každý má své povinnosti, které se musí plnit.

Co se týká vychovatelů, jsou zde zaměstnání slyšící i neslyšící a obě skupiny zaměstnanců ovládají český znakový jazyk, který jim usnadňuje komunikaci s žáky. „*Pedagogický sbor tvoří skupinový vychovatelé a pedagogičtí asistenti, kteří zajišťují noční služby. Všichni pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s nutnými právními předpisy a respektují práva všech dětí a dbají na jejich celkovou bezpečnost.*“ (Cihlová, 2020) Znalost znakového jazyka není v podmínkách přijetí, nýbrž sami zaměstnanci dochází na kurz českého znakového jazyka, který vede neslyšící lektor. Mohou toho využít přímo v zaměstnání nebo ve svém volném čase.

Odpoledne na internátu se odvíjí dle vychovatele. Ten sestavuje denní program dle výchovně vzdělávacího programu. Samozřejmě je vše uzpůsobeno tak, aby se účastnili všichni žáci nehledě na svá případná další postižení. Volný čas na internátu se tráví vycházkami společně s vychovatelem (v pozdějším věku žáků bez vychovatele), kreativními činnostmi (vyřádění, malování...), sportovními aktivitami (florbal, fotbal, stolní tenis...) nebo dle vlastního výběru dítěte (odpočinek, četba, dívání se na televizi...).

Denní harmonogram je pro celý internát a všechny žáky stejný. Budíček je zpravidla v 6:30 hodin, poté následuje snídaně, která je připravena ve školní jídelně. Po snídani, v 7:50, žáci odchází do tříd. Odpolední program pro žáky začíná po jejich vyučování, a to ve 13:00 hodin společně s asistentkou, která si děti převezme od vyučujících. Následuje příprava domácích úkolů, kreativní činnost, hraní her a jiné zájmové aktivity. Po příchodu skupinových vychovatelů se děti rozdělí do skupin, kam byly na začátku roku zařazeny. Zde pokračují aktivitami dle skupinového vychovatele (vycházka, různé činnosti, návštěva kroužků). Večerní program začíná večer v 17:30 a poté je individualizovaný dle věku dětí a jejich zájmů. Následuje školní příprava a příprava na spánek. Večerní klid pro všechny začíná ve 22:00.

4.2 Možnosti alternativního internátního zařízení – byty Jablíčko I., Jablíčko II.

„Pojem „alternativní škola“ nebo „alternativní vzdělávání“ je mnohovýznamový a užívá se často jako synonymický ekvivalent k jiným pojmům jako netradiční škola, volná škola, svobodná škola, otevřená škola, nezávislá škola aj.“ (Průcha, 2004, s. 17) V našem případě hovoříme tedy o netradičním internátním zařízení pro žáky se sluchovým postižením.

Alternativní byty Jablíčko I. a Jablíčko II. se nacházejí v centru Hradce Králové a jsou jedinými rodinnými byty pro žáky se sluchovým postižením v České republice. Inspirace pro vznik těchto bytů pochází hlavně ze zahraničí, konkrétně ze Švédska, kde je tato forma ubytování zcela běžná a internáty jako známe v České republice, se tam vůbec nevyskytují. Název Jablíčko vznikl díky dětem, které si samy název vymyslely. Byt Jablíčko je jako strom a ony jsou jablíčka, která se postupně osamostatňují. Stejně jako jablka, která časem padají ze stromu.

Jedná se o byty o velikosti 3+1, které jsou plně vybavené a je tam vše, co děti znají ze svých domovů. Chlapci a dívky spí odděleně v pokojích, většinou tři chlapci a tři děvčata. V jednom bytě je ubytováno vždy šest žáků, kteří jsou mladšího školního věku nebo děti navštěvující mateřskou školu. Ubytování jsou tu spíše jedinci, kteří se musí naučit komunikaci ať už v českém jazyce nebo českém znakovém jazyce, nebo pak ti, kteří potřebují více vést k samostatnosti. *„Učí se být samostatné, zvládat každodenní běžné situace, podílejí se na každodenním chodu domácnosti – nákupy potravin, příprava jednoduchých jídel, pomoc při úklidu apod. Dochází k podpoře sociálního učení dětí v přirozeném prostředí.“ (Cihlová, 2020)*

Společně s dětmi pobývají v bytech jejich dvě vychovatelky, denní a noční. Úkolem denní vychovatelky je postarat se o děti odpoledne a večer. Vychovatelka vyzvedne své děti po vyučování v hradecké škole, poté se s nimi přepraví městskou hromadnou dopravou na byt a tam si společně připraví svačinu a naplánují odpolední program. Náplní odpoledne může být vycházka do okolí, po městě, hraní her, tvůrčí činnost a samozřejmě plnění domácích úkolů a učení. *„Ve volném čase se děti integrují do většinové společnosti slyšících, nebo v bytě rozvíjejí své zájmy, zhotovují kreativní výrobky, sledují televizi, hrají si s hračkami či hrají společenské hry, čtou knihy apod. Mají možnost navštěvovat zájmové kroužky ve škole.“ (Cihlová, 2020)* Vzhledem k tomu, že jsou neustále v interakci s jazykem, který je jim přirozený, tak dochází k rychlejšímu rozvoji jazyka českého a znakového. K večeru se jde společně vařit večere, probíhá

večerní hygiena a následně spánek. V tu chvíli svoji službu přebírá noční vychovatelka, která dohlíží na děti celou noc, ráno je připravuje do školy a společně s nimi do školy odjíždí.

4.2.1 Jablíčko I.

Tento byt se nachází v centru Hradce Králové s velmi dobrou dostupností městské hromadné dopravy. Cesta ke škole trvá kolem dvaceti minut. Za vznikem tohoto bytu stojí Magistrát města Hradce Králové, který pomohl škole pro sluchově postižené nalézt vhodné prostory a roku 2006 tak mohlo vzniknout rodinné alternativní bydlení Jablíčko I., které v tu dobu bylo jediné svého druhu v České republice. *„Byt jsme převzali, dá se říci, v katastrofálním stavu. Při rekonstrukci nám pomáhali jak zaměstnanci školy, přátelé, tak i žáci. Například nábytek v šatně je výsledkem práce žáků oboru truhlář. Pravda je, že na samém počátku jsme byli nejistí. Zahraniční zkušenosti a pozitivní dopady ale napovídaly, že jdeme správným směrem.“* (Skřivanová, 2014)

V tomto bytě se nachází šest žáků, kteří užívají pro svoji komunikaci primárně český znakový jazyk. Denní vychovatelka, která tam s nimi pobývá, je také neslyšící. Je to uzpůsobeno tak, aby se mohli nadále rozvíjet ve svých komunikačních dovednostech. Dalším důvodem je i to, že některé děti v tomto bytu pocházejí z neslyšících rodin, takže se jim snaží přiblížit jejich rodinné prostředí.

4.2.2 Jablíčko II.

Na tento byt si žáci a vychovatelé počkali poněkud dlouho. Hlavním důvodem byly finanční prostředky, kterých byl nedostatek. Projekt na byt Jablíčko II. se tedy přihlásil do výběrového řízení Adventního koncertu 2014, který každoročně realizuje Česká televize. Zde se vybírají finanční prostředky prostřednictvím diváků a dobrovolných dárců. Projekt zvítězil a mohl se tak zapojit do sbírky. Podařila se vybrat částka 1,8 milionů korun. Za podpory Královéhradeckého kraje a dárců tak mohlo vzniknout další rodinné bydlení v centru Hradce Králové pro žáky se sluchovým postižením.

Stejně jako v bytu Jablíčko I. se i zde nachází denní vychovatelka. Dříve zde pracovala neslyšící vychovatelka, ale vzhledem k dětem, které jsou v tomto bytě zejména nedoslýchavé a komunikující mluveným jazykem, je zde zařazena slyšící pracovnice.

5 Praktická část

5.1 Cíle výzkumného projektu a výzkumný vzorek

Hlavní cíl výzkumu se týkal zařízení Jablíčko (I., II.), konkrétně spokojenosti zákonných zástupců dětí, které v tomto internátním zařízení přes týden pobývají. Druhým cílem byl popis internátu pro žáky se sluchovým postižením a alternativních bytů Jablíčko I. a Jablíčko II. A následně obě zařízení mezi sebou porovnat a najít odlišnosti. Dotazníky byly rozšířeny elektronickou formou pomocí internetového odkazu. Dotazník spokojenosti byl zaslán 54 lidem, vyplněno a zpětně zasláno bylo 33 dotazníků, tj. 61 % respondentů. V druhé části výzkumu byl dotazník umístěn do několika skupin na sociální síti Facebook. Nelze tedy říct, kolik respondentů bylo osloveno. Všichni respondenti museli splňovat jednu podmínku – během svého života navštěvovat školu s internátem (na kterém dlouhodobě pobývali) pro sluchově postižené. Jednalo se hlavně o to, aby všichni dotazovaní měli s tímto ubytovacím zařízením osobní zkušenost. Celkem se navrátilo 42 dotazníků.

V úvodu obou dotazníků se nachází průvodní dopis s krátkým popisem, jak dotazník vyplňovat. Vedle průvodního dopisu bylo vloženo video s překladem do ČZJ. V případě, že by někdo z respondentů neporozuměl, tak mne mohl kontaktovat na přiložený e-mail a mohlo dojít k zaslání videí k překladu do ČZJ nebo byla možnost se domluvit na konzultaci prostřednictvím videohovoru. Těchto možností nikdo nevyužil.

Co se týče spokojenosti zákonných zástupců dětí v alternativních bytech, byly vytyčeny čtyři dílčí cíle. První cílem bylo zjistit, zdali jsou respondenti spokojeni s celkovým přístupem pracovníků bytů a celým vzdělávacím programem bytu. Dalším cílem bylo zjistit spokojenost se zařízením (dopravní dostupnost, interiérové vybavení, vzhled bytu). Třetím cílem bylo zjistit, zda respondenti vidí v této alternativě nějaký přínos pro jejich dítě. Zda by rodiče souhlasili s další výstavbou bytů, podobných Jablíčku, bylo otázkou posledního cíle bakalářské práce.

Pro tvorbu jednotlivých dílčích cílů byly sestaveny následující výzkumné otázky:

- *VO1: Jsou zákonní zástupci spokojeni se spoluprací pedagogických pracovníků, kteří se podílejí na výchově jejich dítěte?*

- *VO2: Je pro zákonné zástupce samotný objekt obou bytů vyhovující a v ohledu na dopravu (i po městě – MHD) dostupný?*
- *VO3: Pozorují zákonní zástupci pozitivní přínos v oblasti dovedností svého dítěte?*
- *VO4: Jsou zákonní zástupci nakloněni k tomu, aby došlo k vytváření dalších podobných bydlení?*

V druhé části výzkumu, té srovnávací, kdy respondenty byli jedinci se sluchovým postižením, kteří v minulosti pobývali na klasickém internátu pro sluchově postižené, byly rovněž vytvořeny čtyři cíle. Prvním cílem bylo zjistit bližší informace o jedinci (sluchové postižení, jazyk respondenta, místo internátu). Druhý cíl se zabýval životem na internátu, jeho každodenní průběh a aktivity. Třetí cíl se zaměřoval na osobnost respondenta ve smyslu, co prostřednictvím pobytu na internátu nabyt. Posledním cílem bylo zjistit, zda respondenti ví, že existuje i jiná možnost internátního ubytování pro žáky se sluchovým postižením. Rovněž byly vytvořeny výzkumné otázky na základě jednotlivých dílčích cílů.

- *VO1: Jsou respondenti spíše neslyšící uživatelé ČZJ?*
- *VO2: Jak probíhalo trávení volného času na internátu, včetně pravidelného stravování?*
- *VO3: Co je pro respondenty největší přínos ze života na internátu?*
- *VO4: Vědí respondenti o alternativě internátního zařízení Jablíčko (I., II.) v Hradci Králové?*

5.2 Metodologie výzkumu

Pro svůj výzkum jsem si zvolila kvantitativní metodu výzkumu. Technikou pro sběr dat byly dotazníky, kde se vyskytují otázky zaměřující se na spokojenost (Likertova škála) a na zjištění dalších informací pomocí uzavřených otázek. „Dotazník je snad nejrozšířenější pedagogickou výzkumnou technikou vůbec. Je používán i v sociologických, demografických a dalších šetřeních zabývajících se člověkem. Podstatou dotazníku je zjištění dat o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají.“ (Skutil, 2011, s. 80) „V kvantitativním výzkumu se jako nejvhodnější jeví sběr dat pomocí standardizovaných dotazníků, testů.“ (Vévodová, Ivanová a kol., 2015, s. 48)

Co se týče zvolení otázek v dotazníku, tak dle Hlad'a (2011) je možné rozlišovat několik různých typů otázek. Jsou jimi otázky otevřené, uzavřené, polouzavřené/polootevřené, škálové a další.

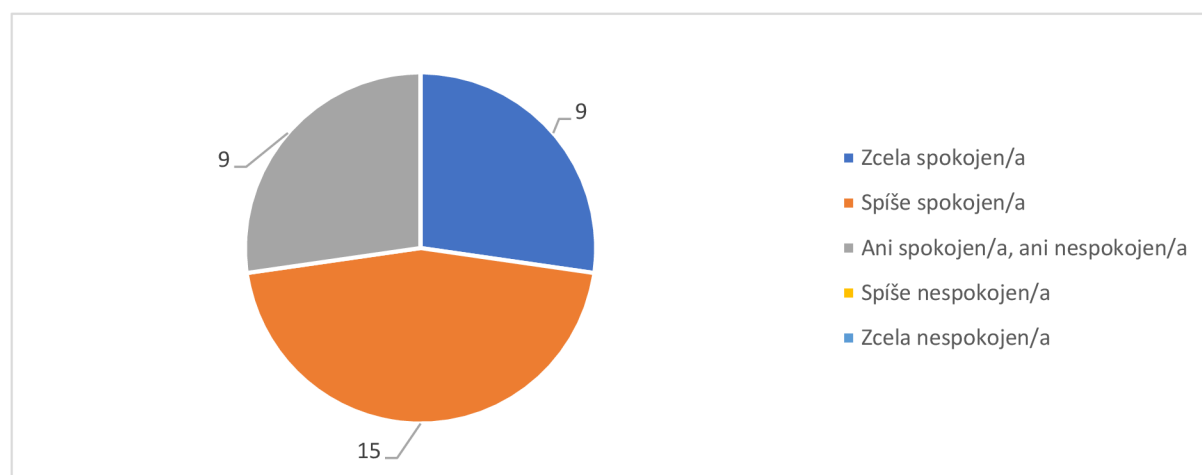
5.3 Vlastní šetření a závěry šetření

5.3.1 Spokojenost zákonných zástupců s alternativními byty

Analýza dotazníkového šetření probíhala díky navráceným a plně zodpovězeným dotazníkům. Pro vyhodnocování a sumarizování získaných dat jsem použila grafické znázornění, které přehledněji poukáže na výsledky analýzy. Jednotlivé grafy jsou doplněny legendami pro snadnější srozumitelnost. Před vstupem do samotného dotazníku byli respondenti instruováni prostřednictvím průvodních informací a instrukcí pro zodpovídání.

První otázka se zaměřovala na spokojenost s celkovou úrovní vzdělávacího programu a výchovně vzdělávací úrovní. A to zejména co se týče způsobů, jakým vychovatelé vedou děti a jak jsou děti edukovány. Rovněž i to, jakou metodou probíhá komunikace, tvorba aktivit a výchov, které jsou součástí ŠVP internátu. Lze vidět, že zcela spokojeno je 9 respondentů, spíše spokojeno je 15 respondentů a ani spokojeno, ani nespokojeno je 9 respondentů z celkového počtu. Můžeme tedy vyhodnotit, že zde jsou zákonní zástupci převážně spokojeni.

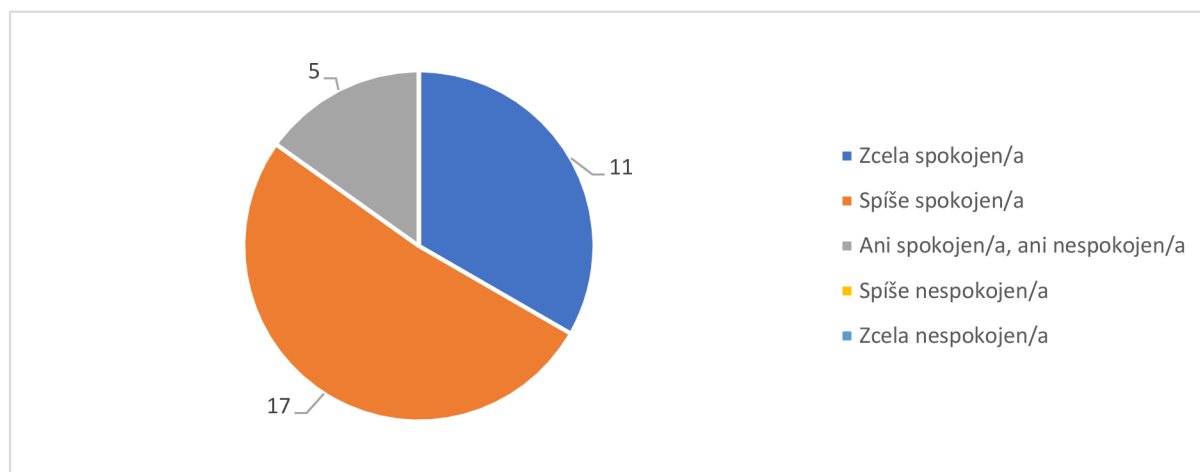
Graf A č. 1 Kvalita vzdělávacího programu, výchovně – vzdělávací úroveň

Zdroj: vlastní zpracování

Ve druhé otázce jsem se zabývala spokojeností s kvalifikační úrovní vychovatelů obou bytů Jablíčko. Jedná se o požadované vzdělání nebo znalost ČZJ. Vidíme, že ani jeden z dotazovaných neodpověděl, že nesouhlasí. Z 33 respondentů je 11 zcela spokojeno, spíše spokojeno je 17 respondentů a neutrální názor má zbylý počet dotazovaných.

Graf A č. 2 Kvalifikační úroveň pedagogických pracovníků bytu

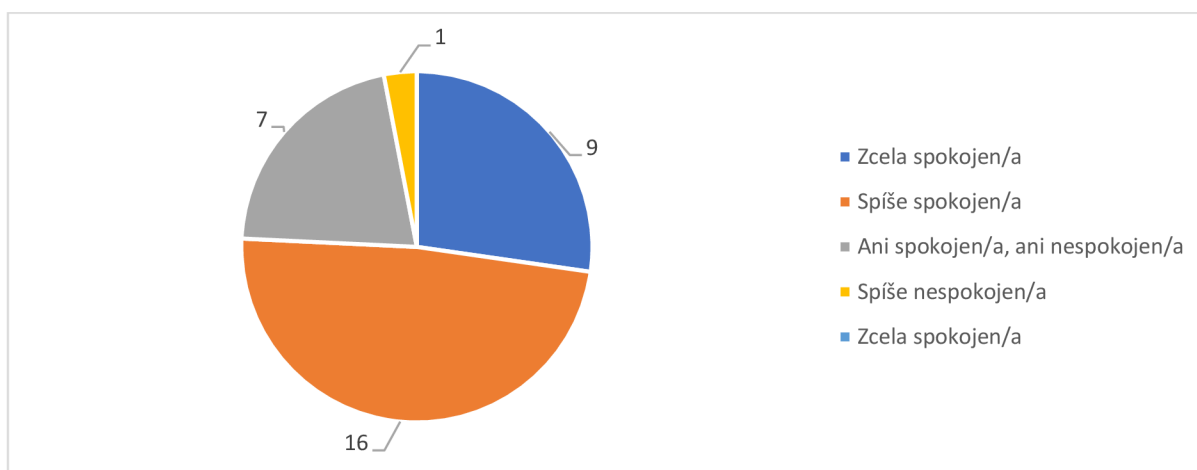

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka se zaměřovala na vzájemnou spolupráci mezi vychovateli a zákonnými zástupci žáků. Je velmi důležité, aby byli rodiče informováni o dění v bytech a aby jim byla sdělována zpětná vazba na chování dítěte (úspěchy, neúspěchy, pokroky...). Zcela spokojeno je 9 respondentů, spíše spokojeno 16 respondentů. Dalších 7 respondentů odpovídá, že nemají žádný názor a volí neutrální odpověď. Poslední respondent odpověděl, že je spíše nespokojen. Z této otázky tedy vyvstává, že jsou zákonní zástupci rovněž spokojeni se vzájemným sdílením poznatků o jejich dítěti.

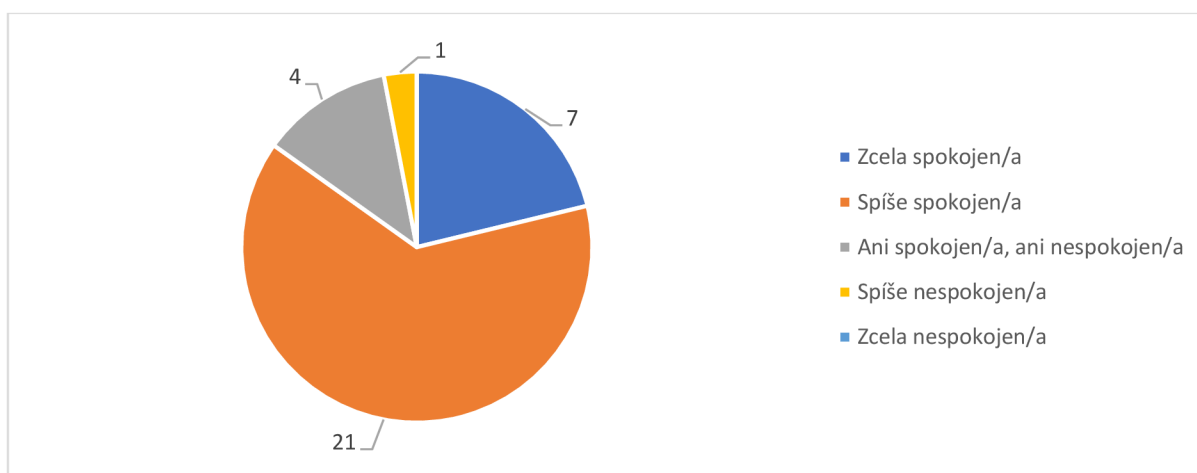
Graf A č. 3 Úroveň komunikace mezi rodiči a pedagogy

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka se týkala spokojenosti s aktivitami, které vytváří pracovníci bytů pro žáky během týdne. Jedná se o předem domluvené docházení na kroužky, sportovní aktivity či návštěvy místních turistických atrakcí. Velká většina dotazovaných (21) odpověděla, že jsou spíše spokojeni. O něco pozitivnější odpověď zvolilo 7 respondentů. Neutrálně odpověděli čtyři respondenti. Jeden respondent je s aktivitami spíše nespokojen.

Graf A č. 4 Aktivity organizované pracovníky

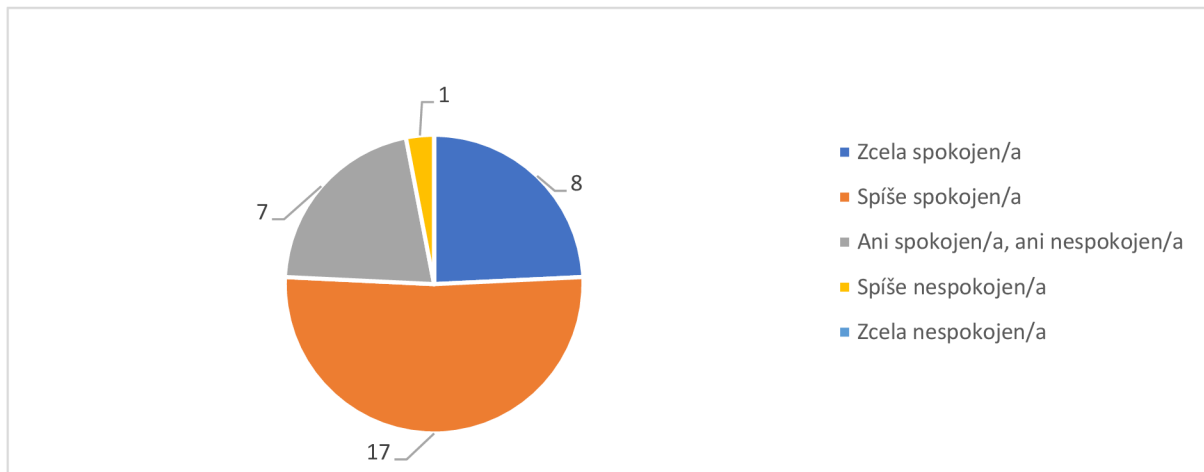

Zdroj: vlastní zpracování

Pátá otázka se týkala spokojenosti s trávením volného času v prostorách bytů Jablčko. Jedná se o aktivity jako hraní společenských her, nácvik domácích prací (vaření, úklid), výtvarná činnost či projektové a edukativní programy pouze pro děti z tohoto zařízení. Aktivity tohoto typu jsou provozovány za nepříznivého počasí nebo v zimních měsících. Zcela

spokojeno je 8 respondentů, spíše spokojeno je 17 respondentů, 1 respondent je spíše nespokojen a zbylý počet respondentů odpovídá, že není ani spokojeno a ani nespokojeno.

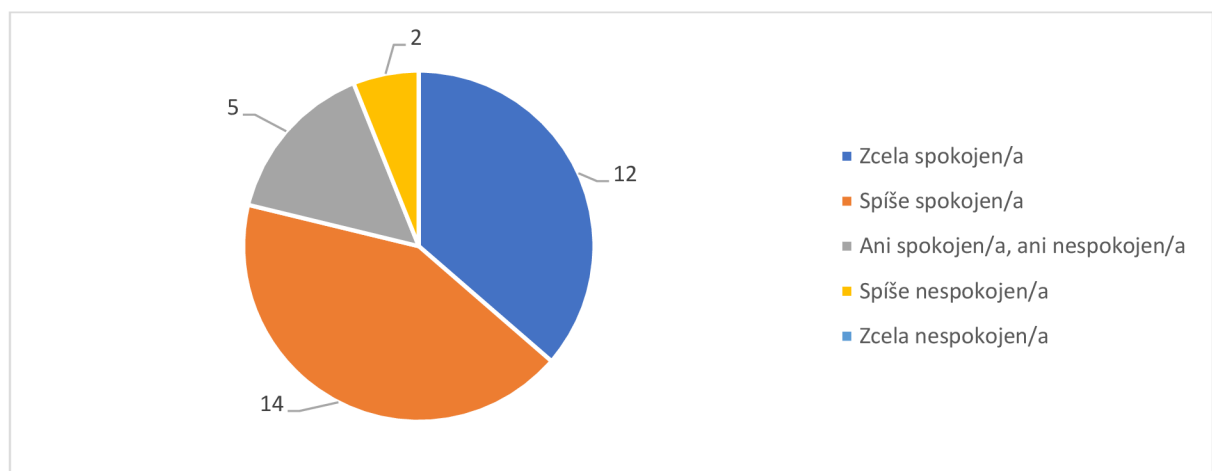
Graf A č. 5 Možnost trávení volného času v prostorách bytu

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka se dotazuje na to, zdali jsou respondenti spokojeni s dostupností informací o dění v bytě. Ať už se jedná o sociální sítě a zde zveřejněné příspěvky, nebo o internetové stránky školy, kde jsou umístěny články o proběhlých aktivitách a celkovém dění. Z navracených odpovědí můžeme číst, že informace jsou snadno dostupné, konkrétně počet čtrnácti respondentů odpovědělo, že jsou spíše spokojeni. 12 respondentů udalo, že jsou zcela spokojeni. Opět se tu nachází odpověď s nevyhraněným názorem a to od 5 respondentů. Spíše nespokojeni jsou 2 respondenti.

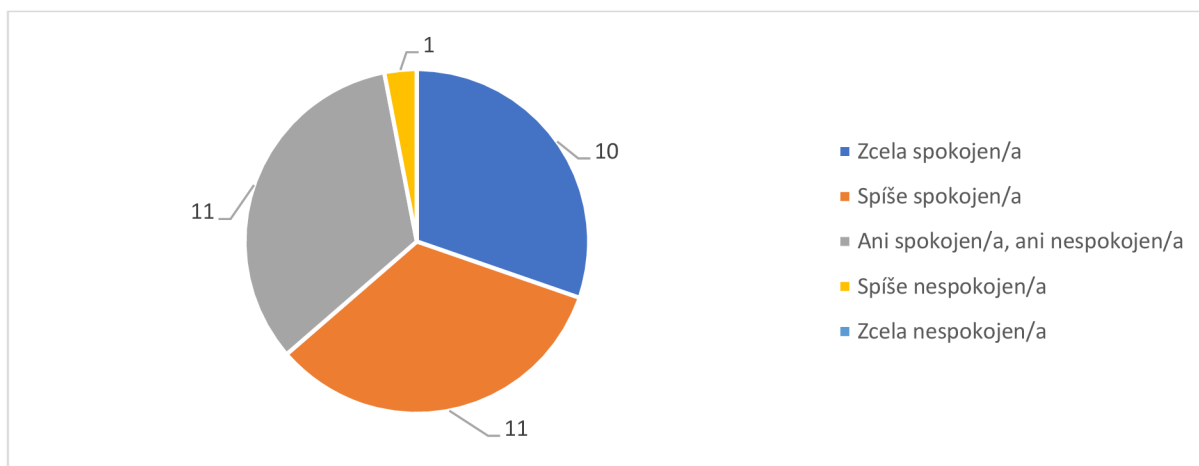
Graf A č. 6 Přístup k informacím o dění na bytu

Zdroj: vlastní zpracování

Sedmá otázka je zaměřena na spokojenost s celkovou myšlenkou bytu. Je tím myšlen celkový pohled na byt. Ať už se jedná o pracovníky, kteří zde pracují (noční a denní vychovatelka), nebo o vybavení jednotlivých místností a úroveň v rozvoji dovedností u dětí. Spíše nespokojen je pouze jeden respondent, neutrální odpověď uvedlo 11 respondentů. 11 dotazovaných odpovědělo, že jsou spíše spokojeni a zbylých 10 odpovědělo, že jsou zcela spokojeni. Můžeme tedy vidět, že celkově jsou spíše spokojeni s myšlenkou tohoto typu ubytování.

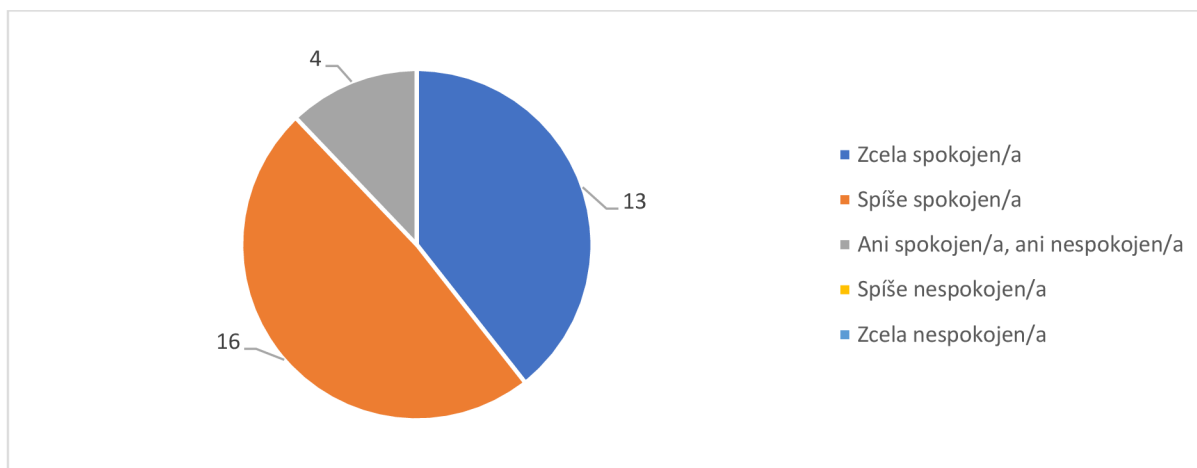
Graf A č. 7 Myšlenka bytu

Zdroj: vlastní zpracování

Následující šetření se zaměřuje na spokojenost s čistotou bytu a úrovní sociálního zařízení. Jako u předchozích otázek i zde můžeme říci, že s tímto jsou respondenti spokojeni. Konkrétně 13 respondentů zcela spokojeno, 16 respondentů spíše spokojeno. Čtyři zbývající respondenti odpověděli nevyhraněně.

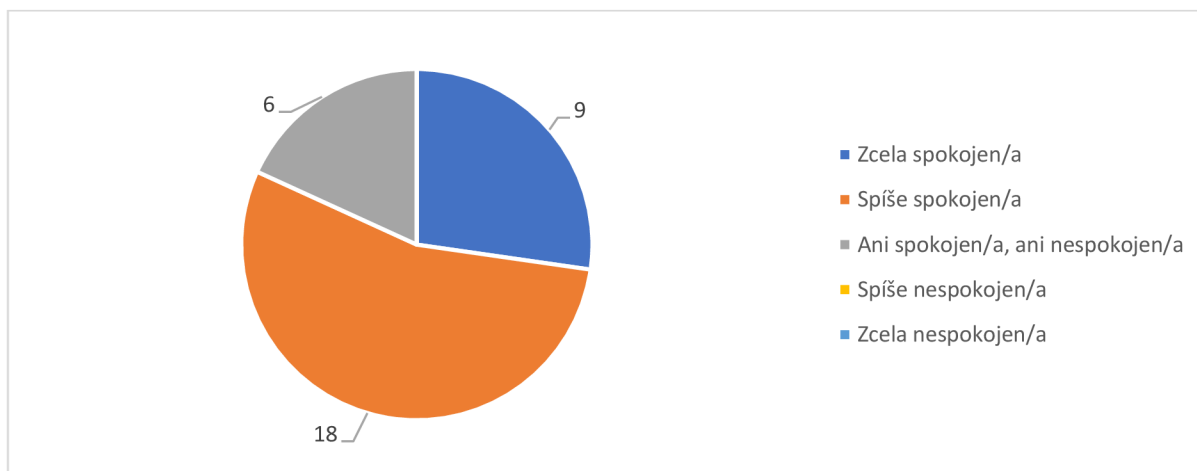
Graf A č. 8 Čistota bytu a úroveň sociálního zařízení

Zdroj: vlastní zpracování

U dalšího šetření zabývajícího se spokojeností s vybavením bytu v jednotlivých místnostech vidíme, že je 9 respondentů zcela spokojeno, 18 respondentů spíše spokojeno a 6 respondentů u této otázky odpovědělo neutrálně. Můžeme říci, že s vybavením, spotřebiči a doplňky, které se v bytech nachází, jsou respondenti spokojeni.

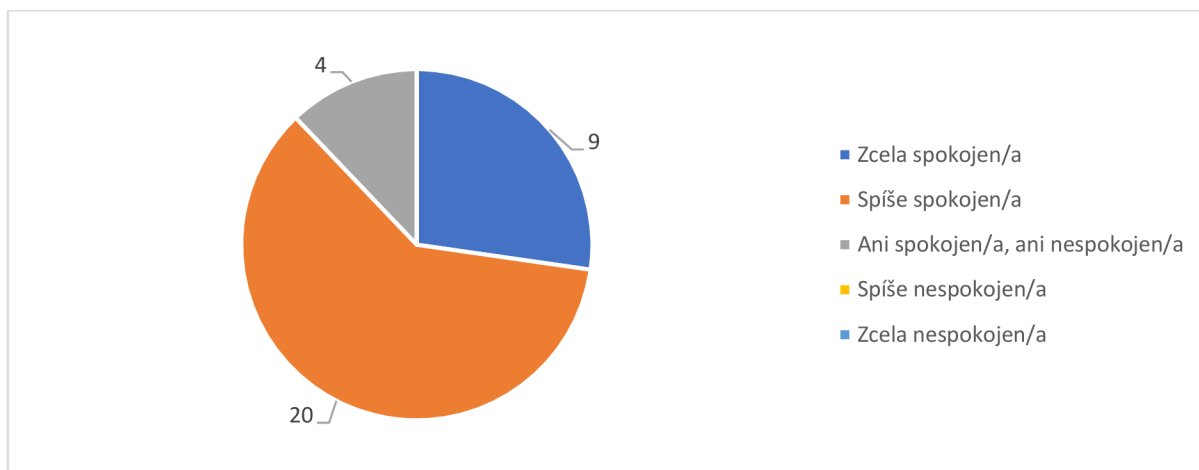
Graf A č. 9 Vnitřní vybavení bytu

Zdroj: vlastní zpracování

Možnost a kvalita stravování, které probíhá v ranních a večerních hodinách v prostorách bytu, byla hodnocena velmi příznivě a můžeme tak říci, že jsou respondenti spokojeni. Zcela spokojeno je 9 respondentů, spíše spokojeno 20 respondentů. Zbývající nejsou ani spokojeni, ani nespokojeni.

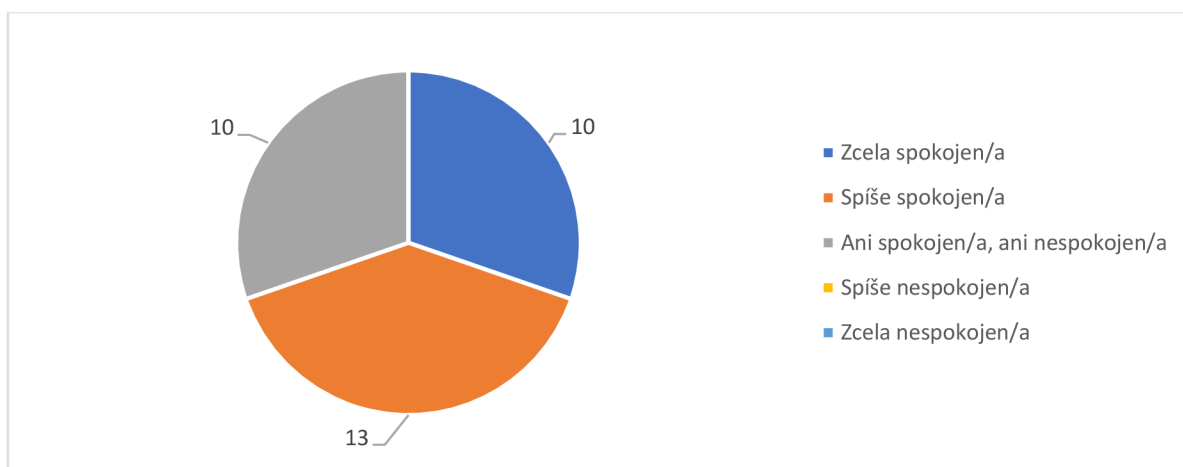
Graf A č. 10 Možnost a kvalita stravování

Zdroj: vlastní zpracování

S umístěním a dostupností bytu v Hradci Králové jsou respondenti převážně spokojeni. Ani jeden ze dvou bytů se nenachází na kraji města, vše je v blízkosti. Děti tak nejsou izolovány od okolního světa a každodenně přichází do kontaktu s lidmi. Mají možnost si zkusit nákup v obchodě nebo si zajít do plaveckého bazénu či zábavního koutku v jednom z obchodních center ve městě. Je zcela spokojeno 10 respondentů, spíše spokojeno 13 a s nevyhraněným názorem 10 respondentů.

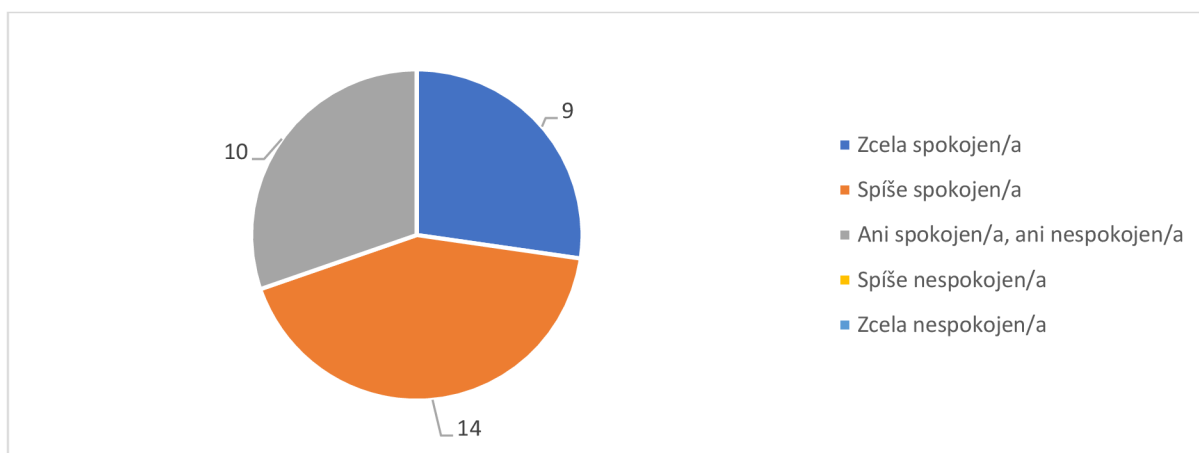
Graf A č. 11 Umístění a dostupnost bytu

Zdroj: vlastní zpracování

Konkrétně s dostupností dopravní jsou respondenti spokojeni. Jelikož se oba byty nachází v centru města Hradce Králové, tak je zde velmi dobrá přístupnost vlakových a autobusových spojů. V případě, že děti se svými zákonnými zástupci dojíždí na ubytování automobilem, je dostupnost také velmi přijatelná a přehledně se tak dostanou přímo před byt. Pokud hovoříme o dostupnosti MHD, kterou děti využívají s vychovatelkou pro pohyb po městě a jako přepravu každý den do školy, tak je zastávka, v obou případech bytů, v těsné blízkosti. 9 respondentů je s dopravní dostupností zcela spokojeno, spíše spokojeno je 14 respondentů. Respondentů, kteří nemají jasný názor, je 10.

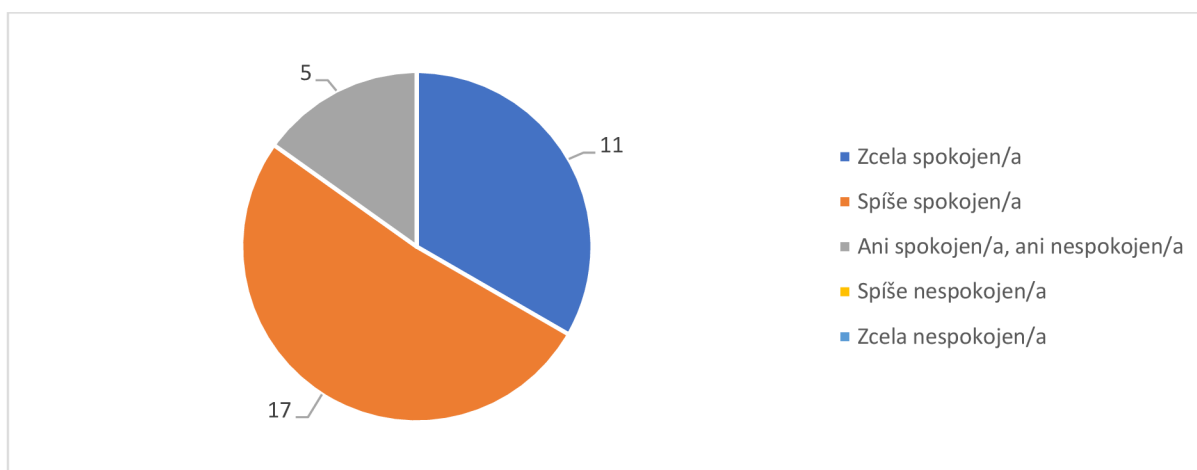
Graf A č. 12 Dopravní dostupnost

Zdroj: vlastní zpracování

Na každém z bytů se nachází vždy šest dětí a dvě vychovatelky (denní, noční). Takto nízký počet má pro děti, které potřebují větší pozornost z různých důvodů (nízký věk, přidružené postižení, špatné sociální a hygienické návyky, specifické chování...), větší přínos, než kdyby se nacházely na běžném internátu, kde je větší počet žáků. Je to z důvodu individuálního přístupu vychovatelek ke každému jedinci a zažívání si některých znalostí, dovedností a návyků, které se jim třeba z domova nedostává (není ale pravidlem). Můžeme zde tedy říci, že dohromady 28 respondentů odpovědělo, že jsou spokojeni (11 zcela spokojeno, 17 spíše spokojeno). Zbýlý počet dotazovaných (5) není spokojen a ani nespokojen.

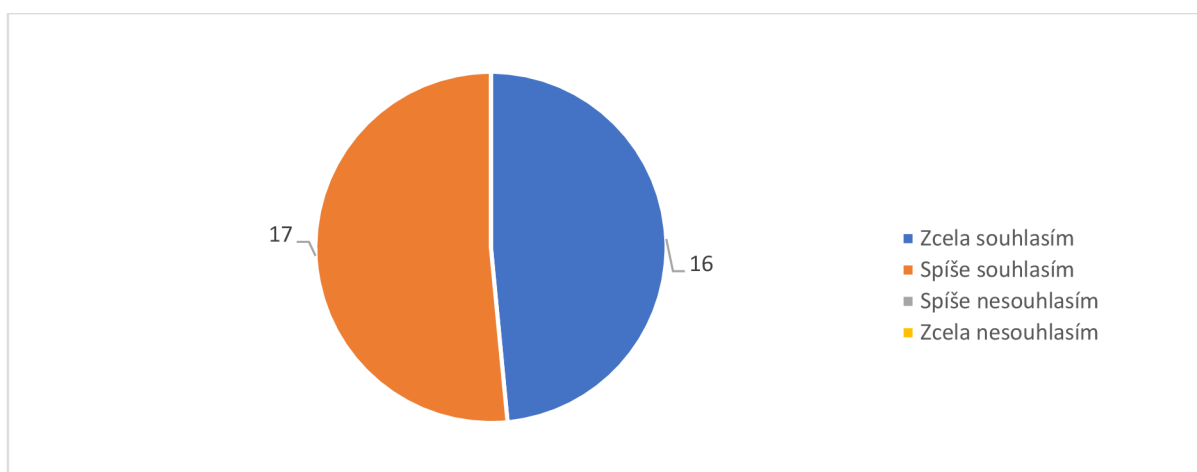
Graf A č. 13 Nízký počet dětí na bytu

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka se zaměřovala na to, jestli pobyt na této alternativě ubytování napomohlo dítěti respondenta k rozvoji samostatnosti a zodpovědnosti. Tyto dvě dovednosti by totiž měly být hlavními atributy a zároveň cílem, kterého by děti měly během svého pobytu zde dosáhnout. Všichni respondenti s otázkou souhlasí - 16 zcela a 17 spíše. Hodnotíme tedy, že respondenti vidí na svých dětech změny a cíl obou bytů Jablíčko bude naplněn.

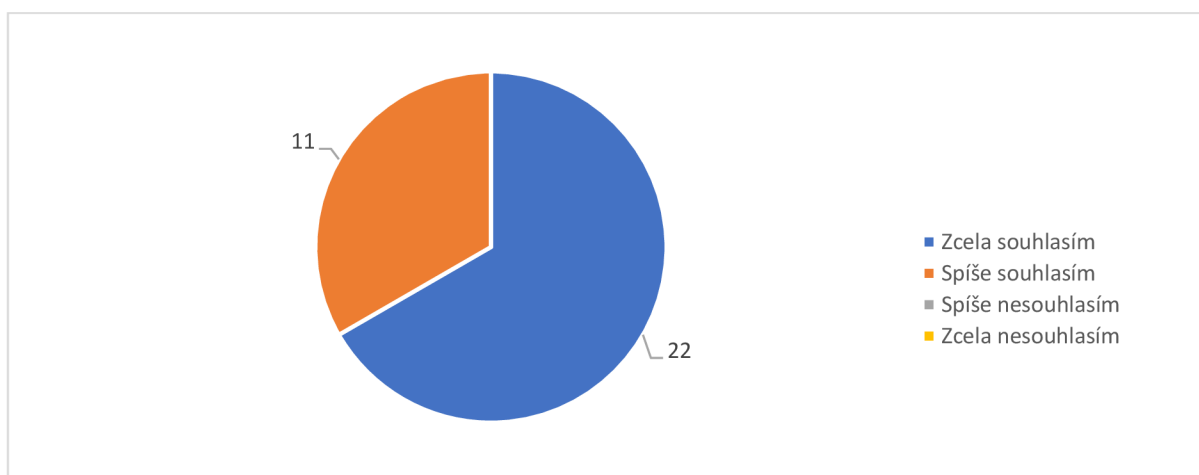
Graf A č. 14 Napomáhání k rozvoji samostatnosti a zodpovědnosti

Zdroj: vlastní zpracování

V poslední otázce jsem se zajímala o to, zda by respondenti souhlasili, kdyby docházelo k dalšímu zřízení alternativních bytů pro žáky se sluchovým postižením (nejen v Hradci Králové). Myslím si, že je to velkým přínosem pro sluchově postižené děti z různých hledisek a zároveň jsem velmi ráda, že dotazovaní to vidí stejně. Všech 33 respondentů souhlasí s tím, aby se ubytování tohoto typu do budoucna zřizovalo. Konkrétně 22 respondentů zcela souhlasí a 11 respondentů spíše souhlasí.

Graf A č. 15 Vytváření dalších alternativních bytů pro SP žáky

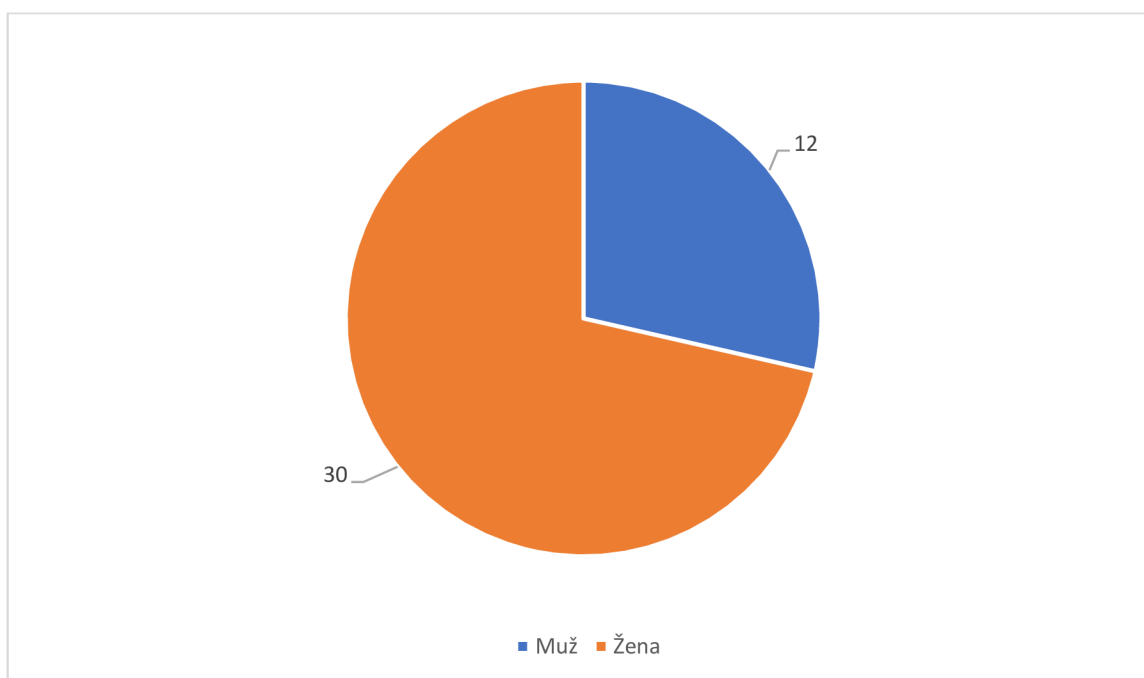
Zdroj: vlastní zpracování

5.3.2 Zkušenosti osob se sluchovým postižením s internátním zařízením

V této části mého výzkumu jsem se zpočátku zajímala o to, jaký počet mužů a žen se zúčastnilo. Musím konstatovat, že mé domněnky se naplnily. Větší část respondentů byly ženy, konkrétně 30. Mužů se zúčastnilo 12. Myslím si, že u ženských respondentek je větší ochota a chuť se zúčastnit nějakého výzkumu.

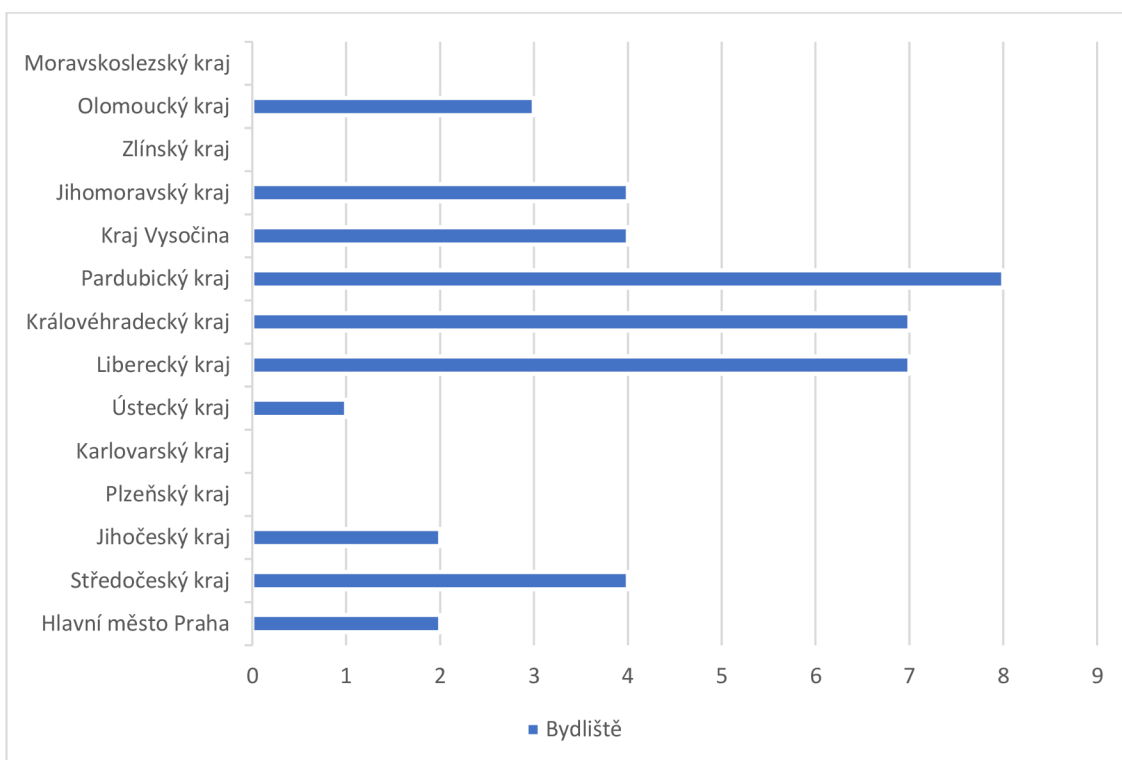
Graf B č. 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Druhá otázka se zabývala bydlištěm respondentů, kde mne zajímal dosah, kam až se toto šetření dostalo a z jakých míst České republiky jednotlivci jsou. Můžeme vidět, že nejvíce respondentů (8) je z Pardubického kraje, 7 respondentů je z Královéhradeckého a 7 z Libereckého kraje. Z Jihomoravského kraje (4), Vysočiny (4) a Středočeského kraje (4) je celkem 12 respondentů. Z kraje Olomouckého jsou tři respondenti, z Jihočeského dva a totéž i z Hlavního města Prahy. Z Ústeckého kraje je pouze jeden respondent. Z ostatních krajů se nikdo nezúčastnil.

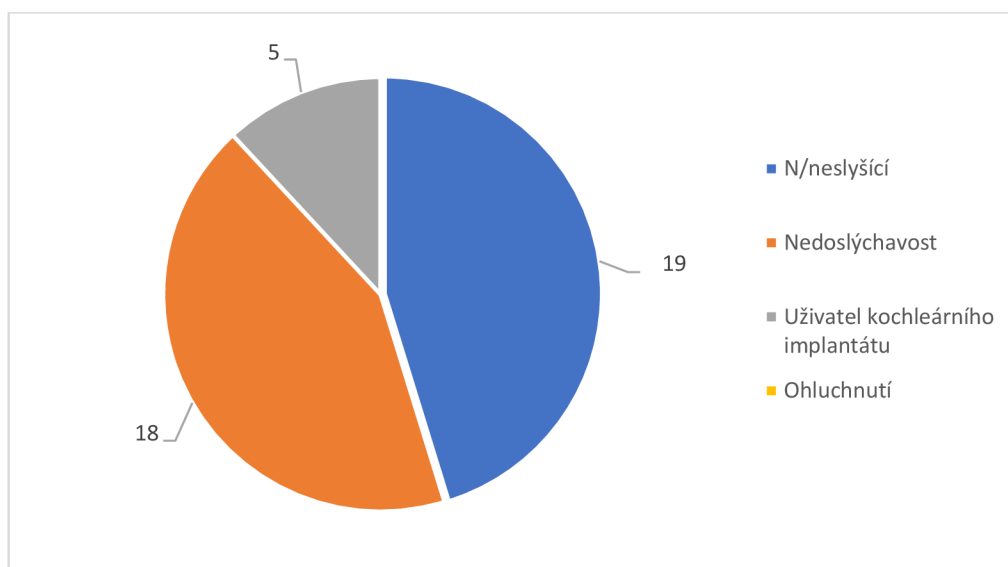
Graf B č. 2 Bydliště respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Jelikož je má práce zaměřená na sluchové postižení, tak mne v další otázce zajímalo, jaké sluchové postižení jednotliví respondenti mají. Nejvíce je zde zastoupeno osob N/neslyšících (19), nedoslýchavých celkem 18 a uživatelů kochleárního implantátu je 5. Nikdo z dotazovaných nezískal sluchové postižení ohluchnutím.

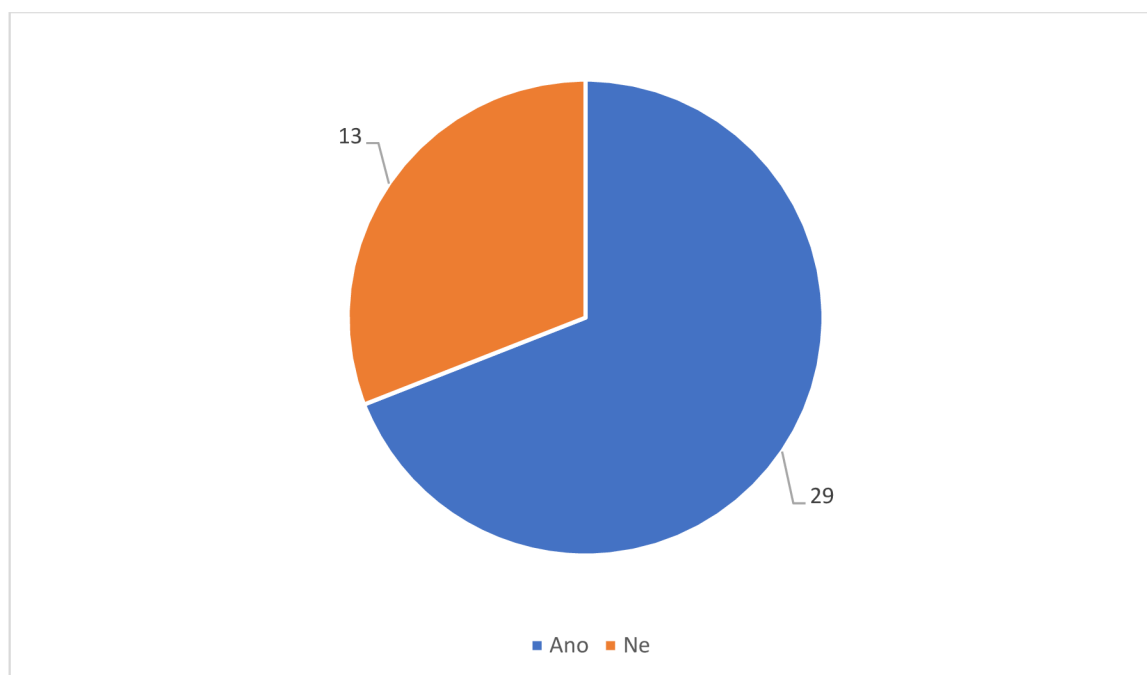
Graf B č. 3 Sluchové postižení respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Se sluchovým postižením úzce souvisí i specifika komunikace, proto se v dotazníku objevuje otázka, zda se někdo z respondentů považuje za uživatele ČZJ. Většina respondentů (29) uvedla, že jsou uživateli ČZJ. Zbýlých 13 respondentů se nepovažuje za uživatele ČZJ.

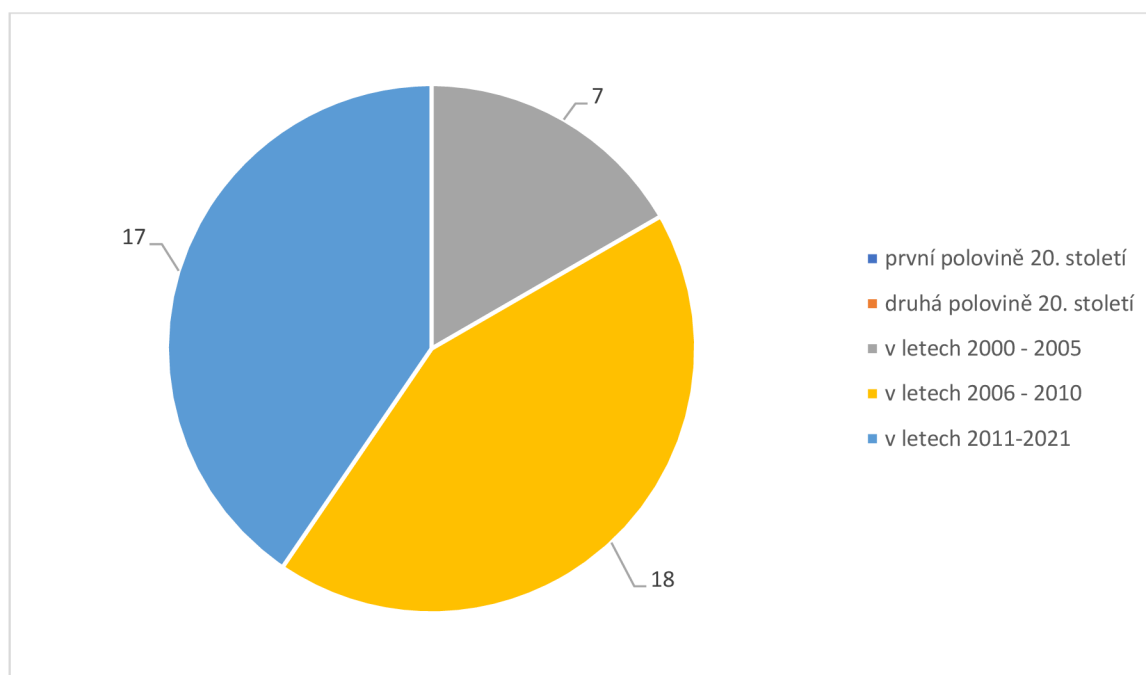
Graf B č. 4 Uživatel ČZJ

Zdroj: vlastní zpracování

Pátá otázka se zaměřovala na dobu, ve které respondenti na internátu pobývali. Respondenti měli na výběr z možností: první polovina 20. století, druhá polovina 20. století, v letech 2000-2005, v letech 2006-2010 a v letech 2011-2021. Chci osvětlit, proč jsem do výběru odpovědí zadala první dvě možnosti. Bohužel, ani jednu z těchto dvou variant nikdo nevedl. V letech 2000-2005 na internátním zařízení bydlelo 7 respondentů, v letech 2006-2010 18 respondentů a poslední odpověď zvolilo 17 dotazovaných. Můžeme tedy usuzovat, že jsou respondenti mladšího věku.

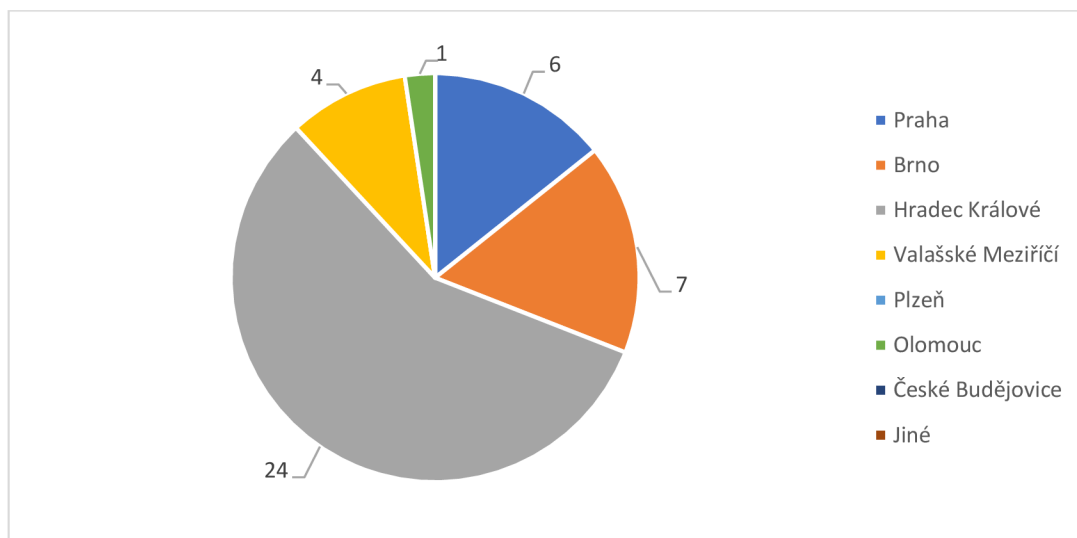
Graf B č. 5 Doba pobytu na internátu

Zdroj: vlastní zpracování

V další otázce jsem se zabývala městem, ve kterém se internát, kde jednotliví respondenti po dobu své školní docházky bydleli, nachází. Do výběru odpovědí jsem zadala ty internáty, které se objevily v teoretické části práce a patří také mezi nejznámější. Nejvíce respondentů (24) odpovědělo, že pobývalo na internátu v Hradci Králové. V Brně pobývalo sedm respondentů, v Praze šest a ve Valašském Meziříčí čtyři. Pouze jeden respondent odpověděl, že byl na internátu v Olomouci. Ostatní možnosti nebyly zvoleny ani jednou.

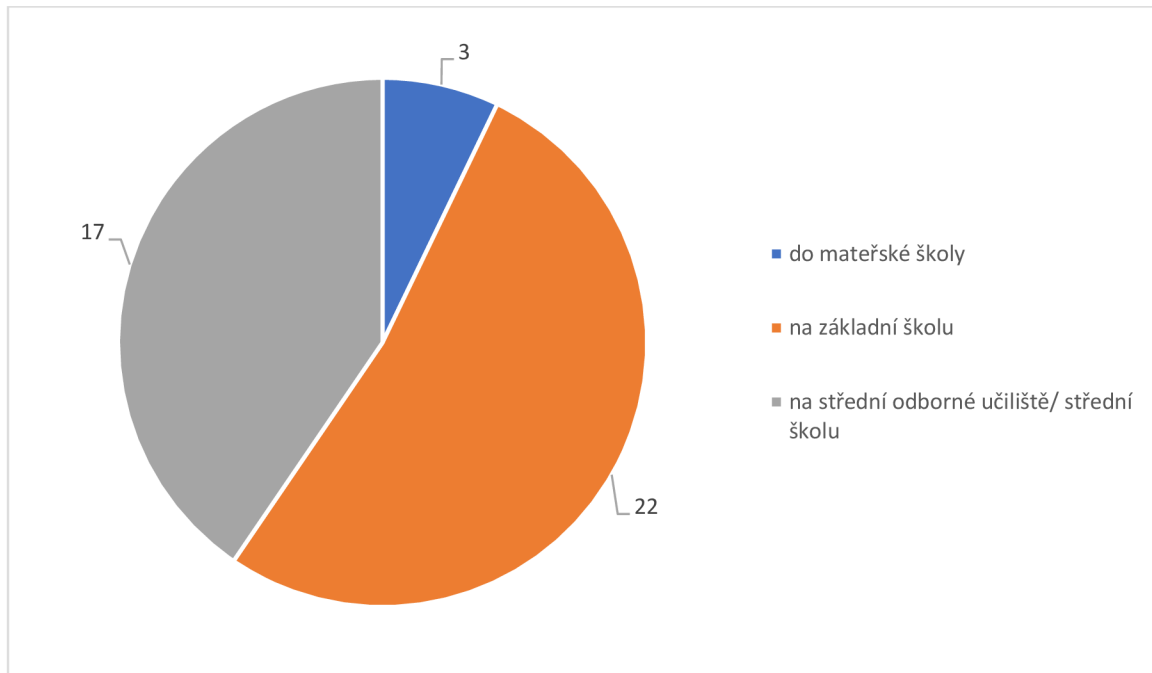
Graf B č. 6 Umístění internátu

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka se zaměřovala na dobu nástupu na internátní zařízení. V minulém století bylo naprosto běžné, že jedinci se sluchovým postižením nastupovali na internáty v nízkém věku, a to rovnou do mateřské školy. 3 respondenti nastoupili na internát, když začali chodit do mateřské školy. Na základní školu a rovnou na internát nastoupilo 22 respondentů. Na střední odborné učiliště/střední školu s internátem 17 respondentů.

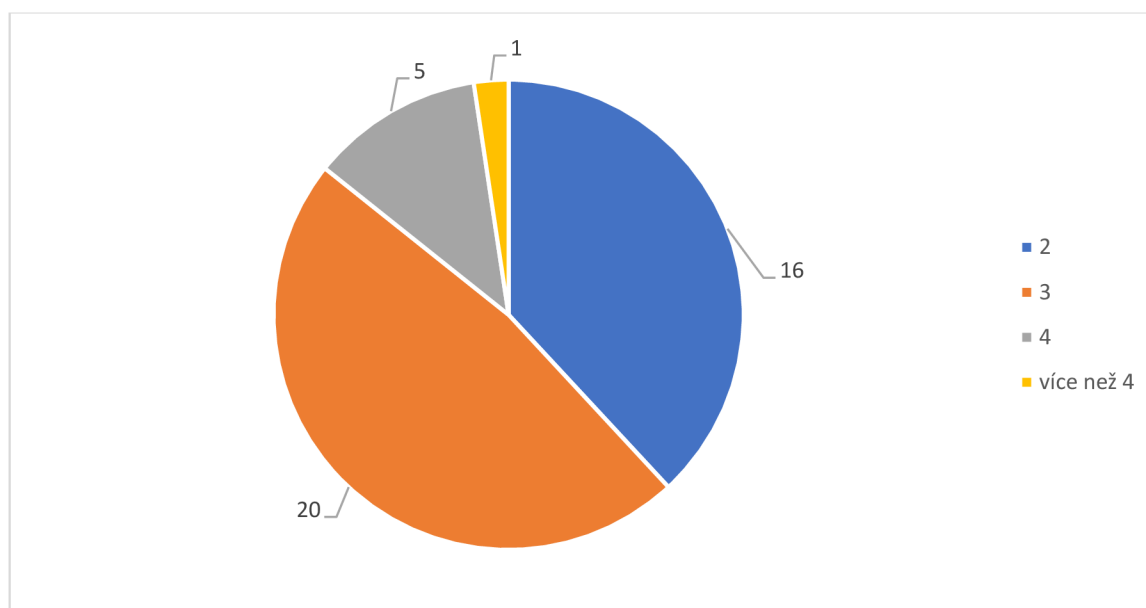
Graf B č. 7 Doba nástupu na internát

Zdroj: vlastní zpracování

Osmá otázka se zaměřovala na počet dětí na jednotlivých pokojích. Je známo, že počet žáků na jednom pokoji na internátu je různorodý. Potvrdilo se to i v odpovědích. 20 respondentů bydlelo v pokoji s dvěma spolubydlícími, celkem tedy tři. 16 respondentů bylo na pokojích ve dvojici, pět respondentů v pokoji pro čtyři a jeden respondent odpověděl, že bydlel v pokoji, kde byly více než 4 osoby.

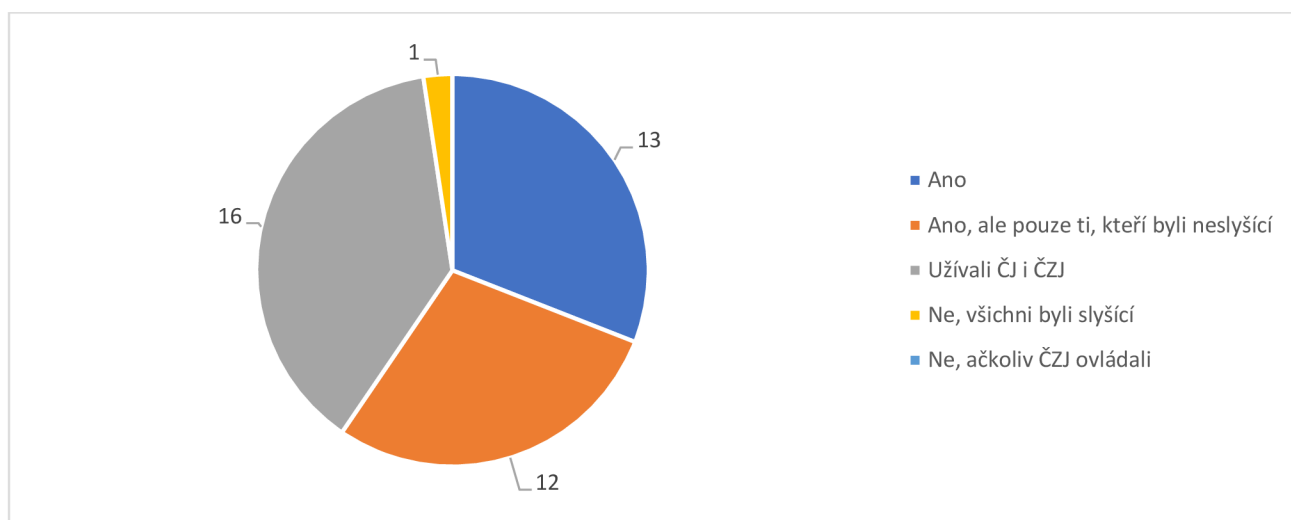
Graf B č. 8 Počet dětí na pokoji

Zdroj: vlastní zpracování

Způsob komunikace, kterou jsem se zabývala v další otázce, je pro samotné žáky velmi důležitý. Zejména v případě, že pobývají přes týden na internátu. Ne ve všech ubytovacích zařízeních při školách pro sluchově postižené pracují vychovatelé se sluchovým postižením, kteří ovládají český znakový jazyk. V minulém režimu nebyly komunikační systémy, znakový jazyk nebo znakovaná čeština, brány jako komunikace neslyšících, častokrát nebyly akceptovány a byla vyžadována mluvená řeč. Bylo zjištěno, že 13 respondentů mělo vychovatele, kteří s nimi komunikovali českým znakovým jazykem nehledě na sluchové postižení. Neslyšící vychovatele zažilo 12 respondentů, zbylý počet respondentů (16) uvedlo, že jejich vychovatelé užívali český jazyk i český znakový jazyk. Slyšícího vychovatele měl jeden respondent.

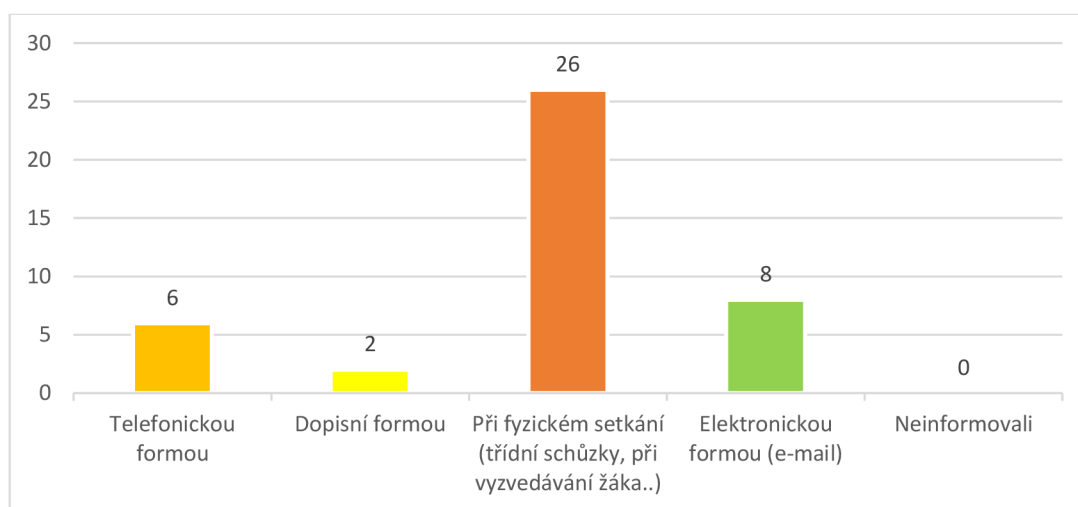
Graf B č. 9 Způsob komunikace vychovatelů pomocí ČZJ

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka se zabývala komunikací mezi rodiči a vychovateli internátu. Jedná se hlavně o sdělování poznatků a informací, jelikož pro spoustu rodičů je zpětná vazba velmi důležitá. Rovněž i vychovatelé chtějí vědět, zdali svoji práci vykonávají efektivně a umí, dle případných individuálních potřeb žáka (např. přidružené postižení), adekvátně přistupovat. Nejlepší možností komunikace je fyzické setkání. 26 respondentů uvedlo, že tomu tak v jejich případě bylo. Elektronickou formu využívali pro komunikaci zákonní zástupci a vychovatelé od osmi respondentů. Telefonickou formu šest a dopisní formu dva.

Graf B č. 10 Způsob komunikace s rodiči

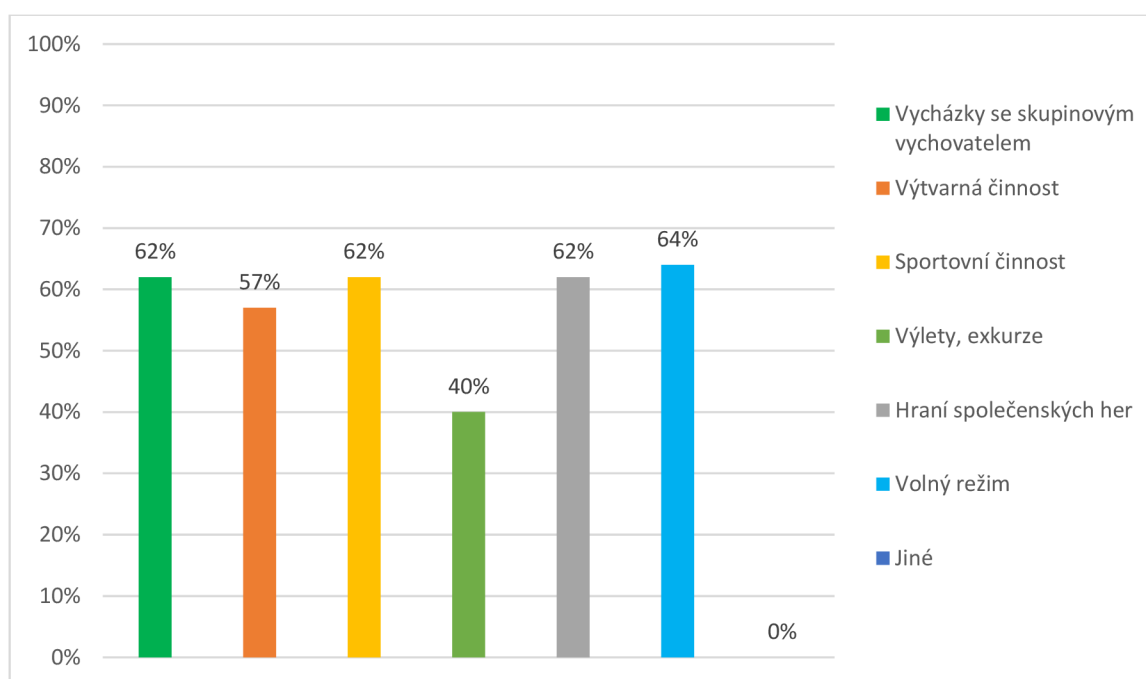

Zdroj: vlastní zpracování

Volným časem na internátu se zabývala následující otázka. Zde respondenti mohli zadat více odpovědí, vycházíme tedy ze 100 % z každé odpovědi. Dotazovaní odpověděli v 64 %, že trávili volný čas po svém. Byl jim tedy dán vyhrazený čas na vlastní volnou zábavu. Dále odpověděli, že volný čas trávili společně se skupinovým vychovatelem na vycházce po okolí (62 %), stejná hodnota i v případě sportovních činností (sportovní kroužky, sportovní aktivity pod vedením vychovatelů...). V 62 % hráli společenské hry. Následuje výtvarná činnost (57 %) a výlety a exkurze (40 %).

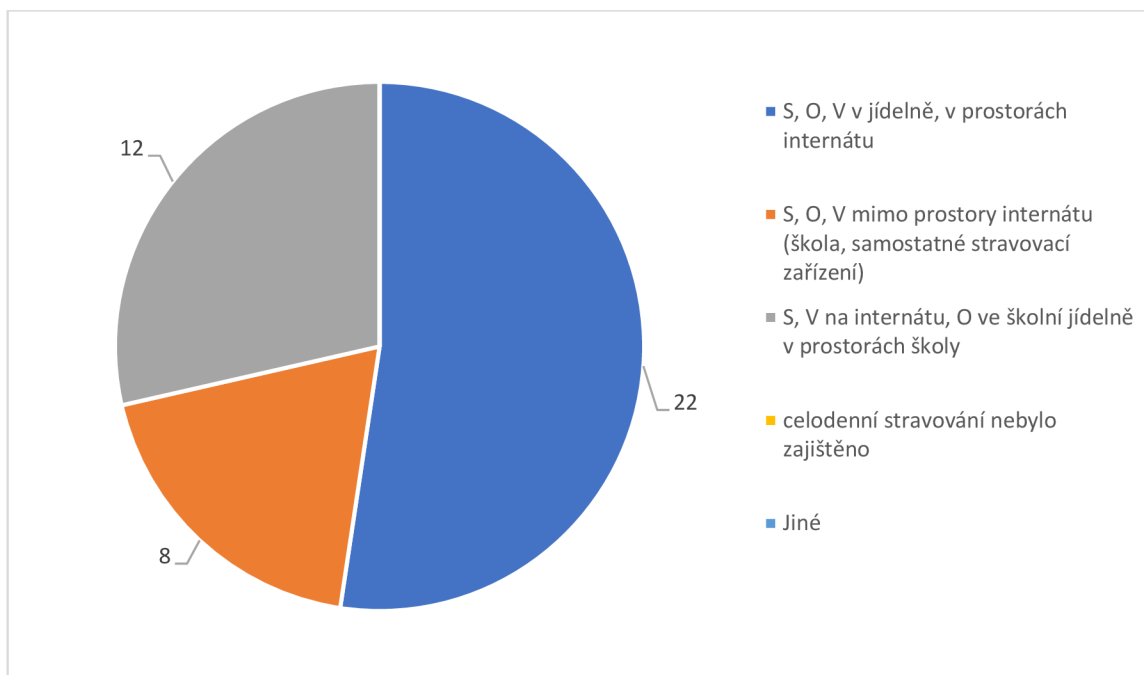
Graf B č. 11 Volný čas na internátu

Zdroj: vlastní zpracování

Celodenní stravování, podle 22 dotazovaných, probíhalo v prostorách internátu. Můžeme tedy říci, že škola byla poblíž internátního zařízení nebo dokonce ve stejné budově. 12 respondentů odpovědělo, že snídaně a večeře byly zajištěny na internátu a obědy byly v prostorách školy. Zde se zdá, že internát byl v jiné budově než škola. Zbýlý počet (8) odpověděl, že pro stravování bylo zajištěno jiné zařízení (stravovací zařízení) a byla potřeba docházet.

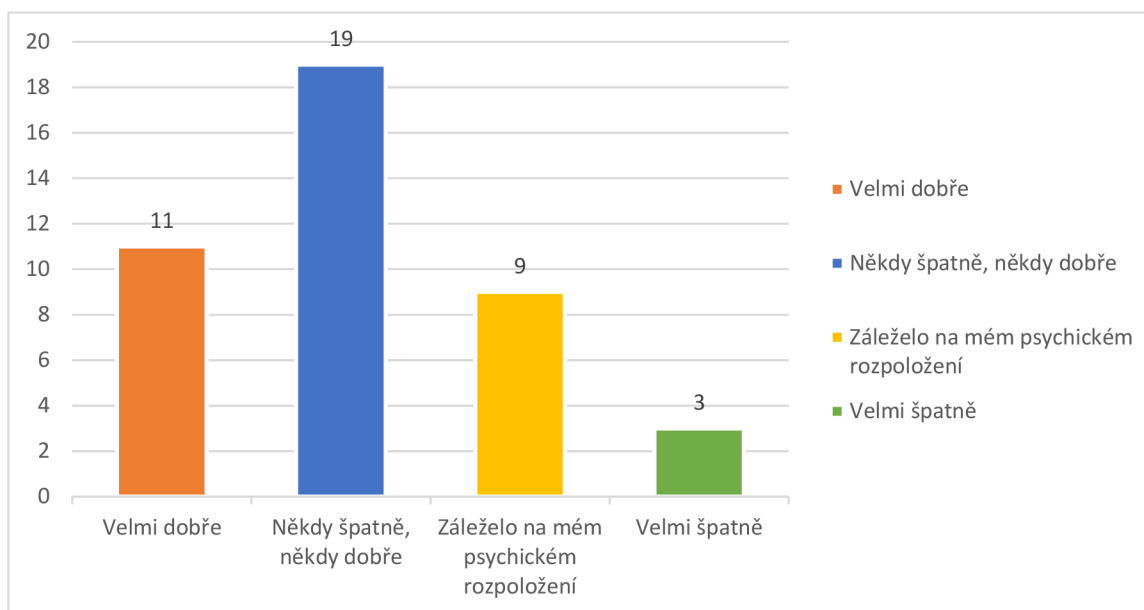
Graf B č. 12 Možnosti stravování

Zdroj: vlastní zpracování

Pobyt na internátu během školního roku a s tím související odloučení od rodiny vnímali respondenti následovně. Odpověď „Někdy špatně, někdy dobře“ zvolilo 19 respondentů. Velmi dobře vnímalo odloučení 11 dotazovaných. Odloučení podle momentálního psychického rozpoložení vnímalo 9 respondentů. Velmi špatně pobyt na internátu vnímali 3 respondenti.

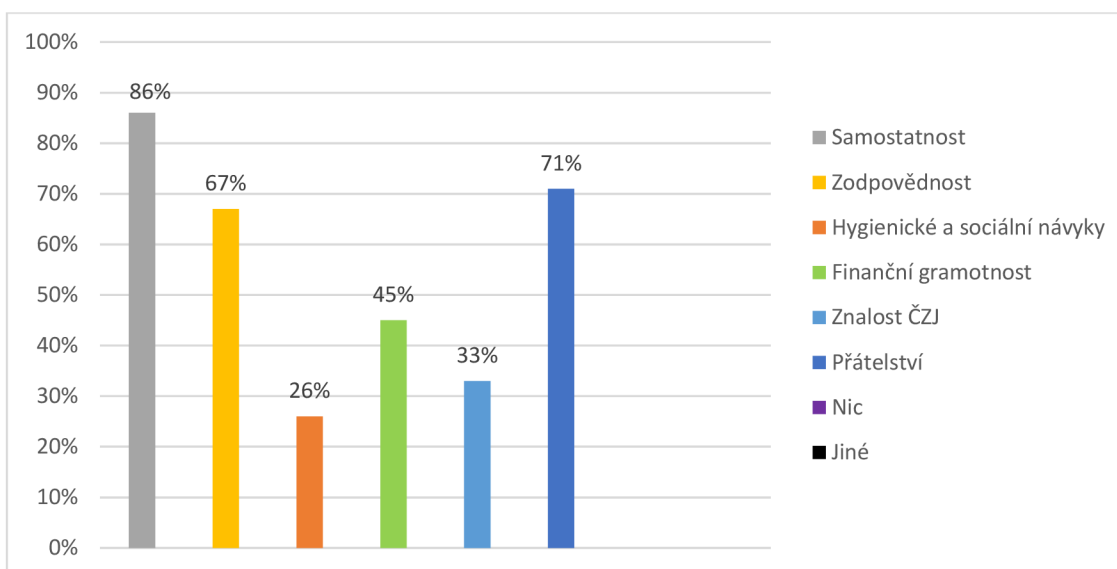
Graf B č. 13 Odloučení od rodin

Zdroj: vlastní zpracování

Předposlední otázka se ptala respondentů na nabytí znalostí, dovedností nebo vlastností díky internátnímu prostředí a výchově. Každá z otázek má hodnotu 100 %, ze které vycházíme. V 86 % bylo odpovězeno, že došlo k rozvoji samostatnosti, v 71 % vznik nových přátelství. Respondenti v 67 % vnímají, že se naučili zodpovědnosti, ve 45 % finanční gramotnosti, ve 33 % znalosti ČZJ a v 26 % nabyli hygienických a sociálních návyků.

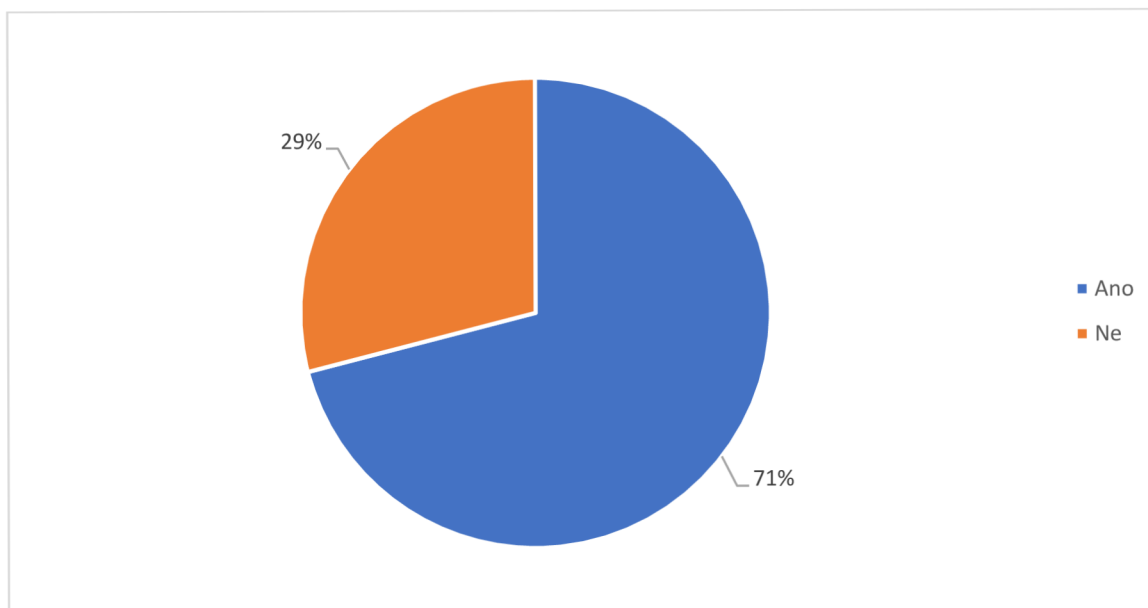
Graf B č. 14 Získané vlastnosti a dovednosti

Zdroj: vlastní zpracování

Závěrečnou otázkou jsem chtěla zjistit, zda dotazovaní znají alternativní internátní zařízení – byty Jablíčko. Převážná většina (71 %) odpověděla, že o této alternativě ubytování ví. Zbýlých 29 % netuší, že něco takového v České republice existuje.

Graf B č. 15 Povědomí o alternativních bytech Jablíčko I., II.

Zdroj: vlastní zpracování

6 Vyhodnocení výsledků a diskuse

Po jednotlivých analýzách otázek obou dotazníků následuje závěrečná diskuze s prezentací odpovědí na následující dílčí výzkumné otázky:

A) Spokojenost zákonných zástupců

- VO1: *Jsou zákonní zástupci spokojeni se spoluprací pedagogických pracovníků, kteří se podílejí na výchově jejich dítěte?*
- VO2: *Je pro zákonné zástupce samotný objekt obou bytů vyhovující a v ohledu na dopravu (i po městě – MHD) dostupný?*
- VO3: *Pozorují zákonní zástupci pozitivní přínos v oblasti dovedností svého dítěte?*
- VO4: *Jsou zákonní zástupci nakloněni k tomu, aby došlo k vytváření dalších podobných bydlení?*

B) Zkušenosti osob se sluchovým postižením s internátním zařízením

- VO1: *Jsou respondenti spíše neslyšící uživatelé ČZJ?*
- VO2: *Jak probíhalo trávení volného času na internátu, včetně pravidelného stravování?*
- VO3: *Co je pro respondenty největší přínos ze života na internátu?*
- VO4: *Vi respondenti o alternativě internátního zařízení Jablíčko (I., II.) v Hradci Králové?*

Ze získaných odpovědí od respondentů výzkumného šetření vyplývá, že zákonní zástupci žáků jsou spokojeni se zařízením Jablíčko I. a Jablíčko II. Hodnotím tak na základě navrácených dat, kde respondenti odpovídali převážně v pozitivním slova smyslu. Vyplývalo také, že zákonní zástupci jsou spokojeni se spoluprací s pedagogickými pracovníky, kteří se podílejí na výchově jejich dítěte. Dále bylo zjištěno, že objekt obou bytů Jablíčko je ve všech směrech dostupný i s ohledem na dopravu přímo ve městě. Třetí výzkumná otázka se týkala přínosu v oblasti dovedností a výzkum potvrdil, že dochází k rozvoji vlastní zodpovědnosti a samostatnosti, což je pro budoucí život dítěte velkým plusem. Poslední výzkumná otázka a s tím související výzkum poukazují na pozitivní názor s další výstavbou/zřizováním podobných bytů po vzoru bytů Jablíčko. Zde vidíme, že se respondenti jednoznačně shodli a jsou spokojeni s touto alternativou. Hlavní cíl byl tedy naplněn.

Druhá část výzkumu mé práce se zabývala vlastními zkušenostmi osob, které během svého života pobývaly na internátním zařízení při škole pro sluchově postižené. Získaná data hovoří o tom, že převážná část respondentů je neslyšící a jsou uživateli ČZJ. Trávení jejich volného času probíhalo různou formou a internát nabízel širokou škálu aktivit. Svůj čas mohli strávit podle svého, protože jim byl poskytnut vyhrazený čas na vlastní činnosti. Dále se účastnili společných vycházek se skupinovým vychovatelem, dělali výtvarnou a sportovní činnost nebo byla možnost výjezdu na výlety a exkurze. Stravování probíhalo nejčastěji v prostorách internátu, žáci tedy nemuseli nikam docházet a vše jim bylo zajištěno. Největším přínosem pro respondenty je to, že nabyli zodpovědnosti, samostatnosti a přátelství. Vidíme, že internátní život dal jedincům různorodost v dovednostech, znalostech a sociálním životě. Poslední výzkumná otázka druhé části výzkumu říká, že z větší části respondenti vědí, nebo alespoň tuší, že se v Hradci Králové nachází alternativa internátu.

Výše zmíněná zařízení internátního typu se výrazně neliší. Vidíme, že v alternativě Jablíčko I. a Jablíčko II. se klade velký důraz na samostatnost a rozvoj jazyka. Žáci zde mají povinnosti vycházející z běžného života (zajištění stravy, plán aktivit, úklid...). Na internátu při škole pro sluchově postižené mají žáci vše zajištěno a hlavní povinností je dobrý školní prospěch a plnění školních povinností. Ze svých domovů sociální návyky, a hlavně jazykové dovednosti mají.

Viditelným rozdílem mezi internátem a byty Jablíčko je ale to, že byty jsou rodinného typu s malým počtem ubytovaných spíše mladšího věku. Nabídka mimoškolních činností se téměř neliší, takže zde nevidíme nějaký výrazný rozdíl. Stravování se liší tím, že internát při škole má oproti bytu zajištěno stravování po celý den na jednom místě a bez jakékoli práce ubytovaných. Jablíčka a jejich stravování je 2x denně na bytech s vlastní přípravou včetně nákupu surovin. Další rozdíl je i ve věku nástupu na internátní zařízení. V bytech je možnost ubytování v období mladšího a staršího školního věku, přičemž na běžný internát nastupují žáci, kteří docházejí na základní a střední školu. Je tedy vidět, že nějaké rozdíly tu jsou, ale co se neliší je profesionálnost a znalosti pedagogických pracovníků, kteří používají pro komunikaci s dětmi ČZJ nehledě na to, zda jsou sluchově postižení či nikoli.

Závěr

V závěru mé práce bych chtěla zrekapitulovat veškeré cíle, které se mi povedly během realizace této práce naplnit a jak byla teoretická část propojena s praktickou. V počáteční kapitole jsem osvětlila, co je to sluchové postižení, jaké mohou být příčiny vzniku a co jsou to převodní a percepční vady. Poté jsem rozvedla pojem „sluchově postižený“ a „komunita Neslyšících“. Tuto kapitolu jsem zakončila legislativním ukotvením českého znakového jazyka. V druhé kapitole jsem se zaměřovala převážně na profesi vychovatele a jednotlivá internátní zařízení, která vznikala na území Čech a Moravy. U profese vychovatele jsem popsala jeho osobnostní a kvalifikační dovednosti spojené s legislativním ukotvením v zákonech a v Národní soustavě povolání. U internátního zařízení jsem popsala zařízení jako takové, které jsem také doplnila o legislativní ukotvení a navázala na to podkapitolou Žák se sluchovým postižením v internátním zařízení. V této kapitole jsem popisovala historický vývoj pobytu žáků v internátních zařízeních. V souvislosti s tím jsem zmínila jednu velkou historickou událost, která měla opravdu silný vliv na život českých sluchově postižených, a to Milánský kongres. Následovala poměrně široká podkapitola s výčtem jednotlivých škol pro jedince se sluchovým postižením postupně vznikajících na území Čech a Moravy. Vznikaly automaticky společně s internáty a rovněž je o tom zmínka. Poslední teoretickou kapitolou je alternativa internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové. Nejprve je zde zmíněna škola pro sluchově postižené ve Štefánikově ulici v Hradci Králové, zejména její internát. Popsán je tu chod internátu a denní harmonogram. Následují hlavní objekty mého výzkumu – byty Jablíčko I. a Jablíčko II. Čtenáři představuji oba byty, co stálo za jejich vznikem a jak vypadá interiér a harmonogram.

Praktická část práce se v první části zaměřovala na spokojenost zákonných zástupců dětí, které bydlí v alternativních bytech Jablíčko I., Jablíčko II. Vznikl hlavní cíl výzkumu a jednotlivé dílčí výzkumné otázky. Samotné zkoumání probíhalo kvantitativní formou pomocí online dotazníkového šetření. Výsledkem je, že zákonní zástupci jsou s tímto typem ubytování spokojeni. Druhá část výzkumu oslovila osoby se sluchovým postižením, které během svých školních let pobývaly na internátu při škole pro sluchově postižené. Toto šetření probíhalo také dotazníkovou online formou. Výsledky z obou částí výzkumů byly ztvárněny pomocí grafů a zhodnoceny. Výzkum se tedy povedlo úspěšně zrealizovat a zakončit.

Použité zdroje a literatura

Knižní zdroje

DINGOVÁ, Naďa a KONDYSKOVÁ, Ema. *Soudní tlumočení pro neslyšící*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87153-95-6.

Dvacátá první a dvacátá druhá výroční zpráva diecézního ústavu pro hluchoněmé (Rudolfim) v Hradci Králové: za správní roky: od 16. září 1901 do 15. září 1902 a od 16. září 1902 do 15. září 1903. Nákladem ústavu. Hradec Králové: Biskupské knihtiskárny, 1903.

HLAĎO, P. *Úvod do pedagogického výzkumu pro učitele středních škol* [online]. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011. ISBN 978-80-7375-544-7.

HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 97880-262-0084-0.

HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999. sv. Díl 1 ISBN 807216-096-6.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

JŮVA, Vladimír. *Úvod do pedagogiky*. 2. rozš. vyd. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-06-0.

KURELOVÁ, Milena, SEKERA, Ondřej, KUBÍČKOVÁ, Hana a SEKERA, Julius. *Komunitní systém v resocializačních zařízeních pro adolescenty, II: Proces reedukace a resocializace očima dětí a analýza profesních činností vychovatelů a učitelů ve výchovných ústavech*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2008. sv. II ISBN 978-80-7368535-5.

LACA, Slavomír. *Výchova – rodina – hodnoty*. Brno: Institut mezioborových studií, 2013. ISBN 978-80-87182-32-1.

MALACH, Josef. *Základy pedagogiky*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. ISBN 80-7042293-9.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178977-1.

PULDA, Miloš a Pedagogická fakulta. *Surdopedie*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1992. ISBN 80-7067-190-4.

SEKERA, Ondřej a Pedagogická fakulta. *Identifikace profesních aktivit vychovatelů výchovných ústavů a dětských domovů*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009. ISBN 978-80-7368-728-1.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLAVÍK, Milan et al. *European modules for teacher training in agricultural education: teacher's competences, international education for development*. Prague: Czech University of

Life Sciences Prague, Institute of Education and Communication, 2009. ISBN 978-80-2131958-5.

STRNADOVÁ, Věra a Katedra pedagogiky a psychologie. *Úvod do surdopedie*. Liberec: Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7083-564-8.

Soupis zařízení sociální péče o mládež v republice československé. Praha: Ministerstvo sociální péče, 1925.

SOURALOVÁ, Eva a Pedagogická fakulta. *Surdopedie: studijní opora pro kombinované studium*, I. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. sv. I ISBN 80-244-1007-9.

VÉVODOVÁ, Šárka a Kateřina IVANOVÁ. *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4770-4.

VÝMOLA, Karel. *Dějiny výchovy a vzdělání hluchoněmých*. V Praze: Spolek pro péči o slabomyslné v R.Č.S., 1925.

ZAHUMENSKÁ, Jitka, Naďa DINGOVÁ a Radka HORÁKOVÁ. *Specifika tlumočení ve vzdělávání*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87153-92-5.

Internetové zdroje

BERKE, Jamie. *Ban on Sign Language at the Milan Conference of 1880*. Verywell Health – Know More. Feel Better. [online]. Dostupné z: <https://www.verywellhealth.com/deaf-history-milan-18801046547>

CIHLOVÁ, Svitlana. *Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549 – Stránky školy pro neslyšící studenty a studenty s logopedickou vadou* [online]. Dostupné z: <https://neslhk.com/internat>

Doncaster Deaf Trust: Children's Homes [online]. Doncaster [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.deaf-trust.co.uk/childrens-home/>

CHVÁTALOVÁ, Pavlína. *Možnosti profesní přípravy a uplatnění sluchově postižených pedagogů na speciálních školách v České republice*. In: <http://ruce.cz/> [online]. 2008 [cit. 2021-03-26].

Internát budoucnosti? *Byt jménem Jablíčko v centru Hradce – Hradecký deník*. Hradecký deník – informace, které jsou vám nejbliž [online]. Copyright © [cit. 17.01.2021]. Dostupné z: https://hradecky.denik.cz/nazory_region/internat-budoucnosti-byt-jmenem-jablicko-v-centruhradce-20140213.html

Internátní výchova v Praze Radlicích: *Porovnání internátní výchovy neslyšících ve Výmolově ulici v Praze – Radlicích* [online]. Praha, 2000 [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/38-internatni-vychova-v-praze-radlicich>

Jablíčko – Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549. *Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549 – Stránky školy pro neslyšící studenty a studenty s logopedickou vadou* [online]. Dostupné z: <https://neslhk.com/ubytovani/jablicko/>

PÁNEK, Petr. *Výmolův ústav: První český ústav pro hluchoněmé v Praze*. [Http://ruce.cz/](http://ruce.cz/) [online], 2007 [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/149-vymoluv-ustav>

REILLY, Charles B. *The Rising of Lotus Flowers: Self-Education by Deaf Children in Thai Boarding Schools* [online]. 2006 [cit. 2022-03-30]. ISBN 978-1-56368-326-8. Dostupné z: <https://gupress.gallaudet.edu/bookpage/ROLFbookpage.html>

Vychovatel| NSP.CZ. *Národní soustava povolání* [online]. Copyright © 2017 Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: <https://www.nsp.cz/jednotkaprace/vychovatel>

563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících. *Zákony pro lidi – Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

561/2004 Sb. Školský zákon. *Zákony pro lidi – Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

155/1998 Sb. Zákon o znakové řeči. *Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-155>

Seznam grafů

Spokojenost zákonných zástupců s alternativními byty

Graf A č. 1 Kvalita vzdělávacího programu, výchovně-vzdělávací úroveň

Graf A č. 2 Kvalifikační úroveň pedagogických pracovníků bytu

Graf A č. 3 Úroveň komunikace mezi rodiči a pedagogy

Graf A č. 4 Aktivity organizované pracovníky

Graf A č. 5 Možnost trávení volného času v prostorách bytu

Graf A č. 6 Přístup k informacím o dění na bytu

Graf A č. 7 Myšlenka bytu

Graf A č. 8 Čistota bytu a úroveň sociálního zařízení

Graf A č. 9 Vnitřní vybavení bytu

Graf A č. 10 Možnost a kvalita stravování

Graf A č. 11 Umístění a dostupnost bytu

Graf A č. 12 Dopravní dostupnost

Graf A č. 13 Nízký počet dětí na bytu

Graf A č. 14 Napomáhání k rozvoji samostatnosti a zodpovědnosti

Graf A č. 15 Vytváření dalších alternativních bytů pro SP žáky

Zkušenosti osob se sluchovým postižením s internátním zařízením

Graf B č. 1 Pohlaví respondentů

Graf B č. 2 Bydliště respondentů

Graf B č. 3 Sluchové postižení respondentů

Graf B č. 4 Uživatel ČZJ

Graf B č. 5 Doba pobytu na internátu

Graf B č. 6 Umístění internátu

Graf B č. 7 Doba nástupu na internát

Graf B č. 8 Počet dětí na pokoji

Graf B č. 9 Způsob komunikace vychovatelů ČZJ

Graf B č. 10 Způsob komunikace s rodiči

Graf B č. 11 Volný čas na internátu

Graf B č. 12 Možnosti stravování

Graf B č. 13 Odloučení od rodiny

Graf B č. 14 Získané vlastnosti a dovednosti

Graf B č. 15 Povědomí o alternativních bytech Jablíčko I., II.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník spokojenosti zákonných zástupců žáků se sluchovým postižením

Příloha č. 2: Zkušenosti osob se sluchovým postižením s internátním zařízením při škole pro SP

Příloha č. 1

Dobrý den, věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Jmenuji se Kamila Kuběnková a jsem studentkou Univerzity v Hradci Králové. Ráda bych se Vás dotázala na pár otázek, Vaše odpovědi na mé otázky mi poslouží do mého výzkumu bakalářské práce: *Možnosti alternativního internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové*. Dotazník se týká pobytu Vašeho dítěte na internátním zařízení Jablíčko I., Jablíčko II. při škole pro sluchově postižené v Hradci Králové. Výsledky mi poslouží k tvorbě praktické části práce. Odpovědi jsou ANONYMNÍ.

Za vyplnění moc děkuji.

Jak zadávat odpovědi?

Zadávejte odpovědi dle vlastní spokojenosti (zcela spokojen – zcela nespokojen nebo zcela souhlasím – zcela nesouhlasím).

V případě nepochopení dotazníku v ČJ je možné se domluvit na zaslání překladu v ČZJ anebo lze se společně kontaktovat pomocí videohovoru.

Kontakt: kubenkovakamila@gmail.com

1. Kvalita vzdělávacího programu, vzdělávací úroveň

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

2. Kvalifikační úroveň pedagogických pracovníků na bytu (vedoucí vychovatelka, vychovatelé)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

3. Úroveň komunikace mezi rodiči a pedagogy (vzájemná spolupráce, sdílení poznatků)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

4. Aktivity organizované pracovníky (kroužky, výlety...)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

5. Možnost trávení volného času v prostorách bytu

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

6. Přístup k informacím o dění na bytu (sociální sítě, internetová stránka školy...)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

7. Myšlenka bytu (celková úroveň)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

8. Čistota na bytu a úroveň sociálního zařízení

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

9. Vnitřní vybavení internátu (pokoje, další místnosti)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

10. Možnost a kvalita stravování

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

11. Umístění a dostupnost bytu

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

12. Dopravní dostupnost (MHD, automobil, vlak)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

13. Malý počet dětí na bytu (tj. 6 dětí)

Zcela spokojen/a	Spíše spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a
☐	☐	☐	☐	☐

14. Pobyt v tomto zařízení napomáhá mému dítěti k rozvoji samostatnosti a zodpovědnosti.

Zcela souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Zcela nesouhlasím
☐	☐	☐	☐

15. Vytváření dalších alternativ bytů, po vzoru bytů Jablíčko I., II., pro sluchově postižené žáky

Zcela souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Zcela nesouhlasím

Příloha č. 2

Dobrý den, věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Jmenuji se Kamila Kuběnková a jsem studentkou Univerzity v Hradci Králové. Ráda bych se Vás dotázala na pár otázek, Vaše odpovědi na mé otázky mi poslouží do mého výzkumu bakalářské práce: *Možnosti alternativního internátního zařízení pro žáky se sluchovým postižením v Hradci Králové*. Dotazník se týká osobních zkušeností z pobytu na internátu při škole pro sluchově postižené. Výsledky mi poslouží k tvorbě praktické části práce. Odpovědi jsou ANONYMNÍ.

Za vyplnění moc děkuji.

Jak zadávat odpovědi?

Zadávejte variantu odpovědi, se kterou se ztotožňujete. U některých odpovědí je možno zadat více variant.

V případě nepochopení dotazníku v ČJ je možné se domluvit na zaslání překladu v ČZJ anebo lze se společně kontaktovat pomocí videohovoru.

Kontakt: kubenkovakamila@gmail.com

1. Pohlaví

- Žena
- Muž

2. Bydliště

- Hlavní město Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj

- Královéhradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Zlínský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj

3. Sluchové postižení

- N/neslyšící
- Nedoslýchavost
- Uživatel kochleárního implantátu
- Ohluchnutí
- Jiné

4. Jsem uživatel ČZJ?

ČZJ český znakový jazyk

- Ano
- Ne

5. Na internátu jsem pobýval v:

- první polovině 20. století
- druhá polovině 20. století
- v letech 2000–2005
- v letech 2006–2010

- v letech 2011–2021

6. Město, ve kterém jsem pobýval/a na internátu při škole pro sluchově postižené:

- Praha
- Brno
- Hradec Králové
- Valašské Meziříčí
- Plzeň
- Olomouc
- České Budějovice
- Jiné

7. Na internát jsem nastoupil/a, když jsem začal/a docházet:

- do mateřské školy
- na základní školu
- na střední odborné učiliště/ střední školu

8. V jakém počtu žáků jste na pokoji bydli?

- 2
- 3
- 4
- více než 4

9. Užívali vychovatelé pro komunikaci s žáky ČZJ?

ČZJ český znakový jazyk, ČJ český jazyk

- Ano
- Ano, ale pouze ti, kteří byli neslyšící

- Užívali ČJ i ČZJ
- Ne, všichni byli slyšící
- Ne, ačkoliv ČZJ ovládali

10. Jakým způsobem pracovníci internátu informovali rodiče o aktuálním děním na internátu (akce, chování žáka)?

- Telefonickou formou
- Dopisní formou
- Při fyzickém setkání (třídní schůzky, při vyzvedávání žáka...)
- Elektronickou formou (e-mail)
- Neinformovali

11. Možnosti aktivního trávení volného času probíhalo ve formě:

Možnost výběru více odpovědí

- Vycházky se skupinovým vychovatelem
- Výtvarná činnost
- Sportovní činnost
- Výlety, exkurze
- Hraní společenských her
- Volný režim
- Jiné

12. Jakou formou bylo zajištěno celodenní stravování?

S snídaně, O oběd, V večeře

- S, O, V v jídelně, v prostorách internátu
- S, O, V mimo prostory internátu (škola, samostatné stravovací zařízení)
- S, V na internátu, O ve školní jídelně v prostorách školy

- celodenní stravování nebylo zajištěno
- Jiné

13. Odloučení od rodiny jsem bral/a:

- Velmi dobře
- Někdy špatně, někdy dobře
- Záleželo na mém psychickém rozpoložení
- Velmi špatně

14. Co mi pobyt na internátu dal do života?

Možnost výběru více odpovědí

- Samostatnost
- Zodpovědnost
- Hygienické a sociální návyky
- Finanční gramotnost
- Znalost ČZJ
- Přátelství
- Nic
- Jiné

15. Slyšel/a jste někdy o alternativní možnosti ubytování, bytu Jablíčko (I., II.) v Hradci Králové, které bylo zřízeno při škole pro sluchově postižené v Hradci Králové?

- Ano
- Ne